

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Josefin Lepp

Informationsföreläggande, datalagring och personlig integritet

En analys av informationsföreläggandets effektivitet med beaktande av reglerna kring
datalagring och den personliga integriteten

JURM02 Examensarbete

Examensarbete på juristprogrammet
30 högskolepoäng

Handledare: Ulf Maunsbach

Termin för examen: HT 2014

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	2
FÖRORD	3
1 INLEDNING	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Syfte och frågeställning	5
1.3 Metod och material	5
1.4 Avgränsningar	6
1.5 Disposition	8
2 UPPHOVSRÄTTEN	9
2.1 Upphovsrättsskydd i Sverige	9
2.2 Internationellt skydd för upphovsrätt	10
2.2.1 Bern- och Pariskonventionerna samt TRIP:s-avtalet	10
2.2.2 EU-rättsligt skydd	11
2.2.3 Europakonventionen	12
2.3 Teknikens påverkan på upphovsrätten	12
2.3.1 Fildelning	12
2.4 Varför skydda upphovsrätten	13
2.5 Vikten av ett fungerande sanktionssystem	14
3 INFORMATIONSFÖRELÄGGANDE	16
3.1 IPRED-direktivet	16
3.1.1 Bakgrund och skäl för införandet	16
3.1.2 Informationsföreläggandet i direktivet	17
3.2 Informationsföreläggandets införande i svensk rätt	17
3.2.1 Rättsläget innan införandet	17
3.2.2 Informationsföreläggandet i URL	18
3.2.3 Bestämmelsen och dess utformning	19
3.2.3.1 Sannolika skäl	20
3.2.3.2 Proportionalitet	21
3.2.3.3 Skyldighet att lämna information	22
3.3 Praxis	23

3.3.1	Promusicae	23
3.3.1.1	Kommentar	24
3.3.2	LSG mot Tele2	24
3.3.3	Ljudboks-fallet	25
3.3.3.1	Förhandsavgörande från EU-domstolen	26
3.3.3.2	Bedömningen i Högsta domstolen	27
3.3.4	Swetorrent	27
3.4	Utvärdering av informationsföreläggandet	28
3.4.1	Heckscher utredningen	28
3.4.2	En olycklig konsekvens av informationsföreläggandet	29
4	LAGRING OCH BEHANDLING AV PERSONUPPGIFTER	31
4.1	Allmänt	31
4.2	Dataskyddsdirektivet	31
4.2.1	Behandling av personuppgifter	31
4.3	Personuppgiftslagen	32
4.3.1	Krav för behandling	32
4.4	Datakommunikationsdirektivet	33
4.4.1	Behandling av uppgifter	33
4.4.2	Lagen om Elektronisk kommunikation	34
4.4.2.1	Tystnadsplikt för leverantörer	34
4.5	Datalagringsdirektivet	35
4.5.1	Bakgrund	35
4.5.2	Lagring av personuppgifter	36
4.5.3	Direktivets implementering i Sverige	36
4.5.4	Direktivets ogiltigförklarande	37
4.6	Konsekvenser av ett ogiltigförklarnade	39
4.7	Heckscher-utredningen	39
4.8	Avslutande reflektioner	40
5	PERSONLIG INTEGRITET	42
5.1	Regleringen i Sverige	42
5.2	Skyddet för personlig integritet i EU	44
5.2.1	Skydd för privat- och familjeliv	44
5.2.1.1	Inskränkningar	44
5.2.2	Skydd för personuppgifter	45
5.3	Skyddet i Europakonventionen	45
5.3.1	Inskränkningar	46
5.4	Skydd för personuppgifter	46
5.4.1	IP-adresser	47

6	SAMMANFATTADE REFLEKTIONER OCH SLUTSATSER	49	
6.1	För höga beviskrav i processen	49	
6.2	Problemen med regleringarna om lagring och behandling av uppgifter	50	
6.3	Fundamentala rättigheter i konflikt – upphovsrätt och integritet	53	
6.4	Avslutande kommentarer	54	
	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	56	
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	64	

Summary

The purpose of this paper is to analyse the efficiency of the right to information in the Swedish copyright act by examining the laws for collecting and retaining data and the laws concerning the right to private life and the protection of personal data. I have also examined the judicial process and compared it with the preparatory work to analyse if the right to information has turned out right and also if it is an efficient tool in the fight against illegal file sharing.

Data, that by law has to be collected and retained, cannot be used for any other purposes than fighting crime, and it cannot be handed out to others than public authorities. The necessary information is retained but cannot be submitted to copyright holders for the purpose of right to information. When data is collected for the purpose to be used by Internet service providers it can be submitted to copyright holders, but data collected outside the law cannot be retained longer than absolutely necessary and is therefore often erased quickly.

The problems hindering the right to information from being effective were discovered early on in the work with this paper and made it clear that the right to information-law is not an efficient method for fighting illegal file sharing. Another conclusion drawn is the problem that information cannot be submitted because it is not retained or is retained but cannot be submitted.

It is also concluded that both data retention and submitting data to a copyright holder interfere with the right to private life and protection of personal data. The copyright holders interest to retain information has to be balanced against the right to private life and protection of personal data for an Internet subscriber. Both rights are fundamental and equal and no guidance is provided on how to balance the rights against each other, although this is not affecting the efficiency.

In conclusion, the absence of information and the severe judicial process makes the right to information inefficient. That leads to a non-sufficient protection of the copyright.

Sammanfattning

I den här uppsatsen undersöker jag regleringarna kring datainsamling och lagring av data och regleringarna kring den personliga integriteten för att analysera hur de påverkar informationsföreläggandets effektivitet. Jag har även tittat på domstolsprocessen för informationsföreläggandet och jämfört den med förarbetena för att analysera om utfallet blivit som man tänkt och om det är ett effektivt instrument som ett led i kampen mot den illegala fildelningen.

Data som faller inom lagringsskyldigheten får inte användas till annat än brottsbekämpande ändamål och bara lämnas ut till brottsbekämpande myndigheter. Nödvändig information finns lagrad men får inte lämnas ut för ett informationsföreläggande. När uppgifterna lagras utanför lagringsskyldigheten kan de lämnas ut till en upphovsrättsinnehavare men ofta hinner uppgifterna raderas då de enligt lag inte ska sparas längre än absolut nödvändigt.

Problemen för effektiviteten uppdagades tidigt och i uppsatsen konstateras att informationsföreläggandet, så som det är utformat idag, inte är en effektiv metod. Det uppdagades även att ett problem är att informationen som begärs ut inte lagras eller lagras men inte får lämnas ut.

Tidigt konstaterades även att både lagring och utlämnande av uppgifter innebär intrång i den personliga integriteten och att upphovsrättsinnehavarens intresse att få information måste vägas mot abonnentens intresse av personlig integritet. Båda rättigheterna är fundamentala och har samma skyddsvärde och någon vägledning om hur de ska balanseras finns inte, men det påverkar dock inte effektiviteten av informationsföreläggandet.

Sammantaget innebär bristen på lagring och den krävande processen att informationsföreläggandets effektivitet hämmas. Det i sin tur gör att lagstiftaren inte skyddar upphovsrätten i tillräckligt stor utsträckning.

Förord

Med den här uppsatsen är min studietid vid Juridiska Fakulteten vid Lunds universitet slut.

Fem roliga och lärorika år har passerat och när jag nu lämnar världens roligaste studentstad tar jag med mig oförglömliga minnen och många nya vänskaper.

Jag vill rikta ett stort tack till min handledare Ulf Maunsbach som från arbetets början till slut kommit med goda råd och stöd samt vägledning.

Lund, januari 2015

Josefin Lepp

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Den ökade användningen av internet har inneburit att brott mot upphovsrätten har ökat. Ett stort problem för upphovsrättsinnehavare är att internet möjliggör att skyddat material sprids till många människor världen över på ett snabbt, enkelt och billigt sätt. Trots att ansträngningar gjorts från lagstiftarens sida för att skydda upphovsrätten och trots att det finns lagliga alternativ för att ta del av bland annat film, serier och musik fortsätter den illegala fildelningen. Världen över var det 432 miljoner unika internetanvändare som sökte efter skyddat material under januari månad år 2013.¹

Som ett led i kampen mot illegal fildelning infördes informationsföreläggandet i Upphovsrättslagen² (URL) till följd av direktiv 2004/48/EG.³ Genom informationsföreläggandet var lagstiftarens förhoppning och mål att upphovsrättsinnehavare skulle ges ett instrument för att kunna bekämpa illegal fildelning genom att kunna begära ut information om identitet på intrångsgörare och därigenom vidta åtgärder. Informationsföreläggandet har dock visat sig vara relativt verkningslöst och inte haft den önskade effekt som lagstiftaren hoppades på. Anledningarna har varit flera. Processen för att få ett informationsföreläggande har varit krävande och således har det ansetts lönlöst att försöka.⁴ En annan sammankopplad anledning är att leverantörer som åläggs att lämna ut information inte har någon information att lämna ut då den inte finns lagrad, eller redan har raderats. Upphovsrättsinnehavare har således inte kunnat få ut någon information.

En förutsättning för att ett informationsföreläggande ska kunna fungera är att information finns att tillgå. Det kräver i sin tur att information lagras. Men lagring av personuppgifter och utlämnande av uppgifterna riskerar att utgöra intrång i den personliga integriteten.

Sverige har åtagit sig att skydda såväl rätten till egendom – dit immaterialrätten inkluderat upphovsrätten hör – som den personliga integriteten ifrån intrång. Hur avvägningen mellan dessa två fundamentala rättigheter ska göras är oklart och svårbedömt. En korrekt balans där båda intressena iakttas måste skapas.

¹ Synodinou i Savin och Trzaskowski 2014 s. 98.

² Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk.

³ Europaparlamentet och rådets direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter.

⁴ SOU 2012:51 s. 7 och 35.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med den här uppsatsen är att analysera förhållandena mellan informationsföreläggandet, datalagring och personlig integritet. Intresse har fästs vid hur datalagring och personlig integritet påverkar effektiviteten av informationsföreläggandet som ett instrument i kampen mot illegal fildelning.

Kopplingen mellan informationsföreläggandet och datalagringen är självklar då informationsföreläggandet blir verkningslöst om information som begärs ut, framförallt IP-adresser, inte finns. Särskild vikt har fästs vid problemet att information som begärs ut ofta saknas för att den inte har lagrats eller för att den har hunnit raderas. Nära sammankopplat med datalagringen är den personliga integriteten och skyddet för personuppgifter. Den personliga integriteten aktualiseras även i förhållande till informationsföreläggandet då utlämnande av personuppgifter kan utgöra intrång i den personliga integriteten.

Den övergripande frågan jag söker svar på är:

- Hur har reglerna kring datalagring och personlig integritet påverkat informationsföreläggandet?

För att analysera detta har jag delat upp frågan i följande frågeställningar:

- Vilka regleringar föreligger för att leverantörer ska få samla in och lagra IP-adresser och under vilka förutsättningar får informationen lämnas ut till en upphovsrättsinnehavare?
- Vad ingår i den personliga integriteten och när får den personliga integriteten inskränkas?
- Hur har avvägningen mellan den personliga integriteten och informationsföreläggandet skett vid informationsföreläggandets införande och användande?

1.3 Metod och material

När jag har besvarat frågorna har jag utgått från den rättsdogmatiska metoden. Metoden passar för det första bra då min avsikt är att studera de rättsregler som finns, *de lege lata*, och tolka och systematisera gällande rätt.⁵ Vidare passar metoden bra då utrymme finns för att lägga fram förslag, *de lege ferenda*. Rättsdogmatiken tillåter på så sätt att kritik framförs mot utformning av rättsregler och även innehållet i praxis samt att förändringar föreslås.^{6 7} Den tillåter även att förslag framförs hur nya rättsregler kan tillskapas.⁸

⁵ Peczenik 1995, s. 312.

⁶ Peczenik 1995, s. 313.

Metoden är vidare bra då den tillåter en framställning av kritisk rättsdogmatisk forskning och tillåter att forskaren påvisar att rättsläget till viss del är otillfredsställande.⁹ Rättsdogmatiken tillåter att både verkliga och tänkta situationer prövas.¹⁰ Den tillåter även att mer fristående argumentation förs i de delarna som rör hur framtida lagstiftning borde utformas.¹¹

Utgångspunkten för att besvara frågorna ur ett rättsdogmatiskt perspektiv är att använda sig av allmänt accepterade rättskällor: lagstiftning, praxis, förarbeten och rättsdogmatiskt orienterad litteratur.¹² Jag har i arbetet undersökt på såväl offentligt tryck som doktrin. Förarbeten har varit till stor hjälp för att förklara lagstiftarens syfte och bakgrunden till lagar samt hur man tänkt att olika avvägningar skulle göras.

Då praxis på området är oerhört begränsad blir det svårt att dra slutsatser och analysera praxis i förhållande till förarbeten för att se om utfallen blivit som tänkt. Kriterierna som ställts i urvalet av praxis är att det rör sig om nedladdning av film, musik, ljudböcker och liknande och att sökanden riktar sig till en internetleverantör för att få ut information om en abonnent bakom en IP-adress.

Även den EU-rättsliga metoden har beaktats i arbetet. Metoden kan sägas vara ett sätt att hantera EU-rättsliga källor.¹³ En stor del av alla regleringar som tas upp är, eller grundar sig i, EU-rätt, framförallt direktiv. Direktiv är till resultatet bindande men medlemsstaterna är fria att bestämma metod för att uppnå resultatet.¹⁴ EU-rätten utgör en integrerad del av den svenska rätten genom att Sverige har anslutit sig till Unionen.¹⁵ Det innebär att Sverige måste garantera att EU-rätten får ett effektivt genomslag på nationell nivå. EU-rätten har alltid företräde framför nationell rätt, varför den hela tiden måste beaktas.¹⁶ EU-rättsliga metoden måste användas när EU-rätt ska användas i Sverige. Detta för att resultatet ska bli korrekt.¹⁷

1.4 Avgränsningar

Informationsföreläggandet har införts i alla de immaterialrättsliga lagarna men för det här arbetet är det bara informationsföreläggandet i

⁷ Kleineman i Korling 2013, s. 24.

⁸ Lehrberg 2014, s. 203f.

⁹ Kleineman i Korling 2013, s. 39.

¹⁰ Peczenik, 1995, s. 313.

¹¹ Kleineman i Korling 2013, s. 30.

¹² Kleineman i Korling 2013, s. 21.

¹³ Reichel i Korling 2013, s. 109.

¹⁴ Hettne 2011, s. 178.

¹⁵ Lehrberg 2014, s. 112.

¹⁶ Hettne 2011, s. 173.

¹⁷ Hettne 2011, s. 34.

upphovsrätten som aktualiseras. Det är även bara informationsföreläggandet i förhållande till illegal fildelning som berörs.

Vid illegal fildelning är det personuppgifter som lagrats genom elektronisk kommunikation och då framförallt IP-adresser som lagras hos internetleverantörer som är av intresse. Jag har därför, med några få undantag, valt att enbart hänvisa till delar i aktuell lagstiftning som rör IP-adresser. Det ska däremot nämnas att IP-adresser bara är en del av all information som lagras hos internetleverantörer och att internetleverantörer bara är en av flera tjänsteleverantörer som träffas av lagstiftningen. Internetleverantörers roll och ansvar för att motverka den illegala fildelningen är en högst intressant fråga men kommer tyvärr inte behandlas.

En läsare som är intresserad av ämnet kanske redan inledningsvis reagerar på att en del av arbetet handlar om direktiv 2006/24/EG¹⁸, datalagringsdirektivet, trots att direktivet inte är tillämpligt vid begäran om informationsföreläggande. Jag har ändå valt att ge plats åt direktivet och domen som ledde till dess ogiltigförklaring då jag anser att den diskussion som domstolen förde i domen samt diskussion som förts till följd av domen är intressant även i förhållande till informationsföreläggandet.

Den ideella rätten kommer inte behandlas i arbetet mer än att den nämns kort i avsnittet om upphovsrätt. Ytterligare en viktig del som aktualiseras men inte tas med i arbetet är upphovsrättens gränser mot yttrandefrihet och rätten att ta del av information.

Då informationsföreläggandet är ett civilrättsligt förfarande utelämnas straffrättsliga delar och påföljder vid upphovsrättsintrång. Detsamma gäller påföljder vid missbruk av personuppgifter. Vidare behandlas inte inhämtningslagen eller rättegångsbalken och inhämtning av uppgifter för brottsbekämpande syften.

I kapitel 2 nämner jag internationella konventioner som skyddar upphovsrätten. Detta är bara för att ge en bild av skyddets omfattning. Jag kommer därför inte gå igenom hur de olika internationella avtalen påverkar informationsföreläggandet och hur de hanteras vid tvister.

Just nu pågår ett arbete i EU med att ta fram en ny dataskyddsförordning. Arbetet och förordningens påverkan har uteslutits helt ur den här uppsatsen.

¹⁸ Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/24/EG av den 15 mars 2006 om lagring av uppgifter som genererats eller behandlats i samband med till- handahållande av allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster eller allmänna kommunikationsnät och om ändring av direktiv 2002/58/EG.

1.5 Disposition

Arbetet som är uppdelat i sex kapitel inleds med en kort genomgång av de upphovsrättsliga regler som är centrala för det här arbetet. I kapitel 2 redogör jag för upphovsrättens starka skydd genom nationell och internationell lagstiftning samt konventioner. Jag går även igenom varför illegal fildelning utgör intrång i upphovsrätten.

I kapitel 3 redogör jag för informationsföreläggandet. Syfte med informationsföreläggandet och förarbeten samt praxis presenteras. Avsnittet avslutas med en redogörelse för de utredningar som gjorts av informationsföreläggandet. I kapitel 4 går jag igenom de regleringar som rör inhämtning, lagring och utlämnande av data. I kapitlet går jag också igenom vad personuppgifter är. Därefter följer en redogörelse för den personliga integriteten i kapitel 5. Uppsatsen avslutas med en analys, kapitel 6, där de olika delarna förs samman och diskuteras.

2 Upphovsrätten

2.1 Upphovsrättsskydd i Sverige

Upphovsrätten skyddar det konstnärliga och litterära skapandet, kommunikations- och nöjesindustrin, arkitektur, brukskonst och datorprogram.¹⁹ Upphovsrätten skyddas framförallt genom URL. Lagen förändras och anpassas efter den utveckling som sker på området, bland annat till följd av teknisk utveckling. Internet är ett av de fenomen som medfört förändringar och anpassningar av lagen.

Upphovsrätten ger en upphovsrättsinnehavare både ekonomiska och ideella rättigheter. De ideella rättigheterna, (även kallade moraliska rättigheter), reglerade i 3 § URL, ger upphovsrättsinnehavaren en rätt att bli angiven som upphovsman i samband med sitt verk och rätt till respekt för verket.²⁰ Det innefattar även en rätt till oförändrad återgivning.²¹

De ekonomiska rättigheterna, som regleras genom 2 § URL, innebär att upphovsrättsinnehavaren har ensamrätt att förfoga över sitt skyddade verk och således långtgående möjligheter att kontrollera hur verket används. Ensamrätten innebär att det föreligger ett förbud för andra att olovligen utnyttja upphovsrättsinnehavarens verk. Förbudet gäller framställning av exemplar och rätten att göra verket tillgängligt för allmänheten.²² Ett utnyttjande som sker i strid med upphovsrätten utgör ett intrång.²³ Exemplarframställningsrätten omfattar varje direkt, indirekt, tillfälligt eller permanent framställning av exemplar. Det gäller även kopior som uppstår i datorns arbetsminne när digitala verk återges på en bildskärm.²⁴

Rätten att göra verk tillgängliga för allmänheten regleras i 2 § 3 st. URL. Ett verk görs tillgängligt för allmänheten när det överförs till allmänheten, framförs offentligt, visas offentligt eller bjuds ut till försäljning, utlåning, uthyrning. För uppsatsen är fokus överföring till allmänheten.

Tillgängliggörandet genom överföring till allmänheten är teknikneutralt och kan ske på trådbunden eller trådlös väg. Verk tillgängliggörs när de går att ta del av på en annan plats än där de tillgängliggörs, exempelvis genom att ett verk ligger ute på internet och kan laddas ned vid en självvald tid.²⁵

Begreppet allmänhet definieras inte i lagstiftningen utan det ankommer på lagstiftaren i nationell rätt att reglera detta. Ledning kan hämtas från praxis

¹⁹ URL 1 kapitlet 1 §.

²⁰ Olsson (Kommentaren) 2009, s. 79ff.

²¹ Bernitz 2013, s. 71.

²² Levin 2011, s. 136; Bernitz 2013, s. 72.

²³ Bernitz 2013, s. 73.

²⁴ Levin 2011, s.139; Bernitz 2013, s. 77.

²⁵ Levin 2011, s. 153; Bernitz 2013, s. 77.

kring offentliga framträdanden.²⁶ Allmänheten är alla som faktiskt och potentiellt kan ta del av tillgängliggörandet. Det handlar om ett obestämt antal individer. Helt slutna kretsar räknas inte som allmänheten.²⁷ Även om det krävs medlemskap i en krets ska den anses som öppen om i princip vem som helst kan få medlemskap.²⁸

2.2 Internationellt skydd för upphovsrätt

Förutom det svenska skyddet har Sverige, genom att ansluta sig till ett antal internationella konventioner och avtal, åtagit sig att skydda immateriella rättigheter. Ett internationellt skydd är nödvändigt då skillnader i skydd kan utgöra handelshinder.²⁹

2.2.1 Bern- och Pariskonventionerna samt TRIP:s-avtalet

Sverige har genom anslutning till internationella konventioner förbundit sig att skydda verk med ursprung utomlands. Det är framförallt Bern- och Pariskonventionerna samt TRIP:s som skyddar upphovsrätten.³⁰ TRIP:s blir aktuellt då regleringen om informationsföreläggandet ursprungligen har hämtats därifrån.

Huvudsyftet med de olika konventionerna är att en konventionsstats medlemmar som är innehavare av immateriella rättigheter som skyddas enligt ett land även ska uppnå ett rättsskydd i andra länder som anslutit sig till konventionerna.³¹

Bern- och Pariskonventionerna bygger på två centrala principer, principen om nationell behandling och principen om minimiskydd. Principen om nationell behandling innebär att medlemsländerna inte får diskriminera andra medlemsländers medborgare. De ska således erhålla ett i princip lika omfattande rättsskydd som landets egna medborgare gör.³² Minimiskyddet föreskriver ett minsta skydd som medlemsländerna måste införa i sin lagstiftning gällande andra medlemsländer.³³

Inom ramen för Världshandelsorganisationen (WTO) antogs Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights avtalet (TRIP:s) år 1994. Sverige har ratificerat avtalet, som trädde i kraft år 1996.³⁴ En bakgrund till avtalet var att det framförallt i utvecklingsländer förekom ett outvecklat och ineffektivt

²⁶ DS 2007:29 s. 50; Prop. 2004/05:110 s. 73.

²⁷ DS 2007:29, s. 53; Levin 2011, s. 153.

²⁸ DS 2007:29 s. 50f.

²⁹ Prop. 2008/09:67 s. 72.

³⁰ Någon genomgång för hur de skyddar görs inte i det här arbetet.

³¹ Bernitz 2013, s. 12.

³² Bernitz 2013, s. 13.

³³ Grosse Ruse- Khan i Helfer 2013 s. 504f.; Bernitz 2013, s. 13.

³⁴ Prop. 2008/09:67 s. 85.

immaterialrättsligt skydd. Handel med såväl piratkopierade som varumärkesförfalskade varor var omfattande.³⁵ Förutom regler likande de i Bern- och Pariskonventionerna innehåller TRIP:s regler i fråga om sanktioner och rättsmedel i syfte att säkerställa ett fungerande system för intrång i immateriella rättigheter.³⁶ Av artikel 41(1) följer att staterna ska ha regler som möjliggör att effektiva åtgärder mot intrång kan vidtas.³⁷ Åtgärderna ska vara av avskräckande karaktär, de ska vara ändamålsenliga för att förebygga intrång och inte vara onödigt komplicerade. De ska heller inte vara kostsamma eller medföra oskäligen långa tidsfrister eller omotiverade dröjsmål.³⁸

Artikel 47 i TRIP:s, som informationsföreläggandet bygger på, innehåller bestämmelser som ger medlemsstaterna möjlighet att ge rättsliga myndigheter behörighet att ålägga den som begår ett intrång att underrätta rättighetsinnehavaren om identitet på personer som deltagit i ett intrång.³⁹

2.2.2 EU-rättsligt skydd

Inom EU skyddas upphovsrätten av direktiv och lagstiftning. I EU-stadgan, som skyddar fundamentala rättigheter, skyddas immateriella rättigheter explicit genom artikel 17(1)2 där det föreskrivs att immateriella rättigheter ska skyddas.⁴⁰

Statusen som fundamental rättighet innebär ett extra skydd. De fundamentala rättigheterna kan sägas utgöra gemensamma värderingar som delas, i EU:s fall, av demokratiska stater anslutna till unionen.⁴¹ EU-rätten måste tolkas så att den överensstämmer med de fundamentala rättigheterna som skyddas.⁴²

Ett av de mest centrala direktiven är 2001/29/EG, Infosoc-direktivet.⁴³ Direktivet innehåller bestämmelser som syftar till att säkerställa skyddet för upphovsrätten, framförallt i den digitala miljön.⁴⁴ En av direktivets viktigare artiklar i förhållande till uppsatsens fokus är artikel 8(1) som stadgar att medlemsstaterna ska se till att det finns lämpliga sanktioner och möjligheter att vidta rättsliga åtgärder vid intrång samt att medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa att åtgärderna tillämpas. Sanktionerna ska vara effektiva, avskräckande och proportionella.⁴⁵

³⁵ Bernitz 2013, s. 15.

³⁶ Bernitz 2013, s. 16.

³⁷ Prop. 2008/09:67 s. 85.

³⁸ TRIP:s art. 41.1 och 41.2; Prop. 2008/09:67 s.85.

³⁹ Olsson (Kommentaren) 2009, s. 456.

⁴⁰ Helfer 2011, s. 220.

⁴¹ Lenaerts och Gutiérrez-Fons i Peers 2014, s. 1559.

⁴² Lenaerts och Gutiérrez-Fons i Peers 2014, s. 1571.

⁴³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering på vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället.

⁴⁴ Prop. 2004/05:110 s. 1.

⁴⁵ Prop. 2004/05:110 s. 337.

2.2.3 Europakonventionen

Europakonventionen som även den skyddar fundamentala rättigheter ger ett skydd för de immateriella rättigheterna genom artikel 1 i första tilläggsprotokollet till Europakonventionen. Artikel 1n garanterar rätten till skydd för egendom, vilket innefattar immateriella rättigheter.⁴⁶ Det har även bekräftats av Europadomstolen att immateriella rättigheter inte ska behandlas annorlunda än andra typer av egendom.⁴⁷

2.3 Teknikens påverkan på upphovsrätten

Utvecklingen av digital teknik har skett snabbt och det har också påverkat upphovsrätten.⁴⁸ När upphovsrätten skapades var verk som skyddades ofta något analogt, de gick att ta på och betrakta varför verken var svårare att kopiera. Idag är många verk enbart digitalt tillgängliga och det krävs verktyg, exempelvis datorer, för att ta del av dem.⁴⁹

Tekniken och internet har påverkat möjligheterna att göra intrång i upphovsrätter. Genom digital teknik och internet är det enkelt att skapa kopior av upphovsrättsligt skyddade verk och kvaliteten på de kopierade verken är densamma som hos originalet. Material kan även komprimeras och en stor mängd kan lagras på små utrymmen.⁵⁰ Internet möjliggör sedan att kopiorna sprids till miljoner människor, världen över, på mycket kort tid.⁵¹

Överföringsmöjligheterna har vidare ökat i och med den snabba utvecklingen av bredband.⁵² Internet har sagts medverka till att flera miljarder filer sprids varje månad, de flesta av dessa olagligt.⁵³ Intrången begränsar sig inte heller enbart till privatpersoner som sitter hemma och laddar ner enstaka verk utan även till den internationella organiserade kriminaliteten.⁵⁴

2.3.1 Fildelning

Den typ av intrång som aktualiseras i det här arbetet är illegal fildelning. Fildelning i sig är inte olagligt. Fildelning innebär intrång och är illegal genom att skyddade verk delas, exempelvis genom att de ligger ute på

⁴⁶ Helfer 2011, s. 212.

⁴⁷ Helfer och Austin 2013, s. 218; Anheuser-Busch inc. vs. Portugal (2007) appli 73049/01, punkt 72.

⁴⁸ Prop. 2004/05:110 s. 285.

⁴⁹ Wainikka 2008, s. 294.

⁵⁰ Olsson 2009, s. 27.

⁵¹ Prop. 2004/05:110 s. 285; Prop. 2008/09:67 s. 88.

⁵² Olsson 2009, s. 27.

⁵³ Olsson 2009, s. 232.

⁵⁴ Levin 2011, s. 544.

internet, eller är sökbara på internet, och kan laddas ned vid en självvald tid. Fildelning kan ske på olika sätt och under årens lopp har tekniker för att dela filer utvecklats.

Napster var bland de första att erbjuda en tjänst som möjliggjorde fildelning. Detta gjordes genom att Napster tillhandahöll en hemsida som kopplade ihop användare, en som sökte efter en fil och en som hade den aktuella filen. Sökfunktionen skedde således via Napster och var centraliserad men fildelningen skedde direkt mellan användarna, så kallad peer-to-peer (P2P) teknik.⁵⁵

Idag är BitTorrent-protokollet det dominerande och bland annat används tekniken vid fildelning via The Pirate Bay.⁵⁶ När fildelning sker med BitTorrent-teknik delas en fil upp i mindre delar och den som laddar ner får olika mindre delar av olika användare. När en fil laddas ner delas den till andra användare varför en användare både laddar upp och ned samtidigt.⁵⁷ Först kopieras en fil till användarens dator och sedan kan användaren dela med sig av filen till andra användare som använder samma program via internet.⁵⁸

Även om någon central lagring inte sker så använder sig många fildelningsnätverk av någon typ av central tjänst för att möjliggöra sökning av filer samt koppla samman olika användare.⁵⁹ Tillgång till sök- och sammankopplingstjänster kan vara öppna eller slutna och kräva medlemskap.

I en undersökning gjord av kontrollerades 12500 filer som fanns tillgängliga på PublicBT. Av alla analyserade filerna var det bara två som inte innehöll upphovsrättsskyddat material.⁶⁰

2.4 Varför skydda upphovsrätten

Det upphovsrättsliga skyddet är inte självklart för alla. En del menar att skyddet är en förlegad idé, andra att skyddet inskränker informationsfriheten samt hindrar kreativitet. Upphovsrätten ifrågasätts även av personer som vill ta del av upphovsrättsliga verk men som inte vill betala för det.⁶¹

För en upphovsrättsinnehavare är ett skydd nödvändigt av olika anledningar. En viss exklusivitet för upphovsrättsinnehavaren att själv få bestämma hur hans verk används och utnyttjas måste föreligga för att viljan att fortsätta

⁵⁵ Riis, 2001, s. 163; Westman 2012, s. 37.

⁵⁶ Westman 2012 s. 37.

⁵⁷ NetNames (2013) *Sizing the piracy universe*, s. 18.

⁵⁸ Stamatoudi 2010, s. 202.

⁵⁹ Westman 2012, s. 37.

⁶⁰ NetNames (2013) *Sizing the piracy universe*, s. 29.

⁶¹ Wainikka 2008, s. 293f.

skapa och investera i nya idéer inte ska gå förlorad.⁶² Viljan för nyskapande och innovation kan lätt gå förlorad om den som skapar ett verk inte har möjlighet att få ekonomisk kompensation och erkännande.⁶³ Det ekonomiska intresset handlar även om att kunna försörja sig på sitt skapande.⁶⁴ Det måste även gälla den som bara skapar för att maximera sin vinst av ett visst skapande.⁶⁵ Upphovsrätten har även en kostnadsspridande effekt och ser till att ersättningen fördelas mellan alla som tar del av ett verk.⁶⁶ Skulle allmänheten fritt få utnyttja och använda innovationer och andras kreativitet skulle problem med ”gratisåkande” uppstå, det vill säga att personer skulle vänta på att någon annan skapade något.⁶⁷

Upphovsrättsinnehavarens intressen måste balanseras mot det allmännas intressen att få ta del av kultur, genom exempelvis upphovsrättsligt skyddade verk, som ett medel för utveckling.⁶⁸ Kultur måste ses som en förmån som alla i samhället kan ta del av.⁶⁹

Till det allmänna räknas även konsumenterna. Konsumenterna är mottagare och publik och bidrar med ekonomisk kompensation genom att exempelvis köpa skivor, böcker eller filmer och gå på konserter eller bio. Gruppen konsumenter är bred och det finns således ett intresse av ett rikt och varierande utbud. Vidare finns det ett intresse av lättillgänglighet och att kunna ta del av verk som finns tillgängliga någonstans i världen.⁷⁰

2.5 Vikten av ett fungerande sanktionssystem

För att en rättighetsinnehavares intressen inte ska urholkas krävs någon form av sanktionssystem med effektiva medel, exempelvis sanktioner, som kan riktas åt intrångsgörare.⁷¹ EU har konstaterat att ett effektivt skydd är en grundförutsättning för att intresset för innovation, nyskapande och investeringsvilja inte ska gå förlorad.⁷²

Det sanktionssystem som funnits till för att skydda upphovsrätten har under flera år uppfattats som svagt eller otillräckligt.⁷³ Kritik har framförts mot att sanktioner saknat styrka och att det därför varit svårt för upphovsrättsinnehavare att få effektiva resultat. Problem med kostsamma

⁶² Torremans 2004, s. 11.

⁶³ Levin 2011, s. 544.

⁶⁴ Wainikka 2008, s. 298.

⁶⁵ Torremans 2004, s. 13.

⁶⁶ DS 2007:29 s. 228.

⁶⁷ Torremans 2004, s. 12.

⁶⁸ Torremans 2004, s.11.

⁶⁹ Gervais i Torremans 2008, s. 15f..

⁷⁰ Wainikka 2008, s. 300f.

⁷¹ Rosén 2012, s. 65; Levin 2011, s. 67.

⁷² Levin 2011, s. 544.

⁷³ Rosén 2012, s. 65.

och utdragna processer har föranlett att rättighetsinnehavare inte sett något värde i att processa.⁷⁴ Ett problem i kampen mot illegal fildelning är att intrångsgörare ofta är anonyma. Det enda spår som lämnas är den IP-adress som en intrångsgörare haft vid ned- eller uppladdningstillfället. Som en följd av detta infördes informationsföreläggandet.

⁷⁴ Levin 2011, s. 546.

3 Informationsföreläggande

3.1 IPRED-direktivet

Informationsföreläggandet infördes genom Europaparlamentet och rådets direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter. Namnet IPRED kommer från direktivets engelska namn, Directive 2004/48/EC of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 on the enforcement of intellectual property rights. IPR står för intellectual property rights och ED för enforcement directive.

3.1.1 Bakgrund och skäl för införandet

Ett av syftena med införandet var avsaknaden av en gemensam reglering för hur medlemsstaterna skulle skydda immateriella rättigheter. I direktivets ingress framhålls det att ett immaterialrättsligt skydd är en förutsättning för en framgångsrik inre marknad. Ett starkt skydd med effektiva medel för att skydda rättigheterna ansågs således vara av stor vikt för att intresset för innovation och nyskapande inte skulle minska.⁷⁵ I ingressen, skäl 9, framhålls även att den ökade användningen av internet möjliggör snabb spridning av piratkopior över hela världen på ett ögonblick. Direktivet syftade till att förmå medlemsstaternas lagstiftning att närma sig varandra för att på så sätt få en enhetlig, hög samt likvärdig skyddsnivå för immateriella rättigheter på den inre marknaden.⁷⁶

I den grönbok som förekom direktivet, KOM (98) 569, ansåg man att bekämpning av immaterialrättsintrång var viktig för att bibehålla en öppenhet samt rättvis konkurrens på den inre marknaden.⁷⁷ Snedvriden konkurrens, menade man, ledde till förlorat förtroende och minskade investeringar vilket i sin tur kunde påverka sysselsättningen.⁷⁸

Direktivet antogs med stöd av artikel 95 i Fördraget om upprättande av Europeiska gemenskapen. Artikel 95 reglerade den fria rörligheten av varor och tjänster inom den inre marknaden. Direktivets syfte var följaktligen att undanröja eventuella hinder mot den fria rörligheten av varor och tjänster inom den inre marknaden.⁷⁹

⁷⁵ Prop. 2008/09:67 s. 71.

⁷⁶ Ingressen skäl 10; Prop. 2008/09:67 s. 71.

⁷⁷ KOM (98) 569 s. 2.

⁷⁸ KOM (98) 569 s. 5.

⁷⁹ Prop. 2008/09:67 s. 87f.

3.1.2 Informationsföreläggandet i direktivet

Rätten till information återfinns i artikel 8 i direktivet. I artikeln föreskrivs en skyldighet för medlemsstaterna att se till att behöriga rättsliga myndigheter, som svar på en berättigad och proportionell begäran av en rättighetsinnehavare, får besluta att information om ursprung och distributionsnät för de intrångsgörande tjänsterna skall lämnas.

För att säkerställa skyddet för de immateriella rättigheter som omfattas av direktivet ska medlemsstaterna, enligt artikel 3(1), föreskriva om nödvändiga åtgärder, sanktioner och förfaranden. Dessa ska vara rättvisa, skäliga, inte onödigt komplicerade eller kostsamma och inte heller medföra oskäliga tidsfrister eller dröjsmål. De ska även vara effektiva, proportionerliga och avskräckande, artikel 3(2).⁸⁰

I artikel 8(1)a-d räknas de personer upp som kan åläggas att lämna ut information. Artikel 8(1) c träffar person som befunnits i kommersiell skala tillhandahålla tjänster som använts i intrångsgörande verksamhet. Till denna kategori räknas en intrångsgörarens internetleverantör.⁸¹

3.2 Informationsföreläggandets införande i svensk rätt

3.2.1 Rättsläget innan införandet

I Sverige införlivades direktivet den 1 april 2009, genom bland annat ändring i URL 53 c-f §§.⁸² Informationsföreläggandet infördes genom 53 c § URL. Införandet, som var mycket omdiskuterat och politiskt laddat, kom i folkmun att kallas IPRED-lagen.⁸³ En anledning till att införandet ansågs vara så kontroversiellt var att relationen till den personliga integriteten ansågs vara svårbedömd.⁸⁴

Sveriges lagstiftning stämde redan till stora delar överens med de krav som föreskrevs i direktivet men den befintliga lagstiftningen ansågs otillräcklig då de bestämmelser som fanns, i form av bland annat edition och intrångsundersökning, bara kunde användas i mål mot en redan identifierad intrångsgörare.⁸⁵ Vidare syftade information som kunde erhållas innan informationsföreläggandet infördes till att säkra bevis angående en redan känd omständighet och inte till att upptäcka nya omständigheter. Ytterligare

⁸⁰ Prop. 2008/09:67s. 83.

⁸¹ Prop. 2008/09:67 s. 134.

⁸² De andra immaterialrättsliga lagarna ändrades också och innehåller informationsföreläggandet. Se 37c-f §§ varumärkeslagen; 57 c-f §§ patentlagen, 35c-f §§ mönsterskyddslagen; 18b-e §§ firmalagen; 9 c-f §§ kretsmönsterlagen och 9 kap 5 a-d §§ växtförädlarlagen.

⁸³ Rosén 2013, s. 343.

⁸⁴ Olsson (Kommentaren) 2009, s. 456.

⁸⁵ Olsson (Kommentaren) 2009, s. 456.

ett krav förelåg på att talan redan skulle vara väckt för att edition eller intrångsundersökning skulle meddelas. Att använda sig av edition för att identifiera en motpart var alltså inte möjligt.⁸⁶

Således var det mycket svårt för en rättighetsinnehavare att få tillgång till en okänd intrångsgörare innan informationsföreläggandet infördes. En ytterligare försvårande omständighet som det redogörs för i kapitel 4 var att skyddet för personuppgifter enligt direktiv 95/46/EG⁸⁷ (dataskyddsdirektivet) samt direktiv 2002/58/EG⁸⁸ (datakommunikationsdirektivet), samt de svenska regleringarna i personuppgiftslagen (1998:204) (PUL) och lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation (LEK) hindrade internetleverantörer från att obehörigen föra vidare vissa uppgifter om abonnemang som de fått tillgång till via sina verksamheter enligt 6 kapitlet 20 § i, LEK. Internetleverantörer fick bara bryta tystnadsplikten och lämna ut uppgifter till myndigheter, polis och åklagare, i vissa fall, bland annat vid misstanke om brott för vilket fängelse var föreskrivet.⁸⁹ En rättighetsinnehavare kunde således inte utnyttja undantaget på egen hand.⁹⁰

3.2.2 Informationsföreläggandet i URL

Informationsföreläggande hör till de civilrättsliga sanktionerna men handlar snarare om ett bevissäkringsinstrument och är en åtgärd för att få fram information om tidigare distributionsled.⁹¹ Det är ett komplement till de straffrättsliga åtgärderna som finns och innebär således ökade möjligheter att ingripa mot intrång som sker via internet.⁹² Informationsföreläggandet är en självständig sanktion vilket innebär att det kan användas utan krav på att det pågår en rättegång.⁹³ Att Sverige valde att gå längre än direktivet krävde möjliggjordes av att direktivet är ett minimidirektiv vilket gav Sverige visst eget utrymme att utforma hur det skulle införlivas i nationell rätt.⁹⁴

Informationsföreläggandet har fått en förprocessuell karaktär som kan ge en rättighetsinnehavare information som i sin tur möjliggör att rättighetsinnehavaren kan vidta andra åtgärder, av rättslig eller annan

⁸⁶ Ekelöf 2009, s. 318.

⁸⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter.

⁸⁸ Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/58/EG av den 12 juli 2002 om behandling av personuppgifter och integritetsskydd inom sektorn för elektronisk kommunikation.

⁸⁹ Prop. 2008/09:67 s. 124.

⁹⁰ Prop. 2008/09:67 s. 125 och 129.

⁹¹ Levin 2011 s.580.

⁹² Prop. 2008/09:67 s. 140.

⁹³ Prop. 2008/09:67 s. 137.

⁹⁴ Prop. 2008/09:67 s. 146; jfr art. 2 (1) i IPRED-direktivet.

karaktär, exempelvis kräva ersättning direkt av en intrångsgörare.⁹⁵ Det ställs inget krav på att en rättegång om immaterialrättsintrång pågår men en begäran om informationsföreläggandet kan givetvis meddelas under pågående rättegång.⁹⁶ I propositionen framhålls att ett syfte med informationsföreläggandet är att det ska underlätta för en rättighetsinnehavare att identifiera en okänd intrångsgörare.⁹⁷

Innebörden av informationsföreläggandet är att en rättighetsinnehavare hos en domstol kan begära att få ut information om vem användaren bakom en viss IP-adress är, när IP-adressen har kopplats till ett intrång.⁹⁸ Att kunna få ut information om en abonnent är nödvändigt för att en rättighetsinnehavare ska kunna använda sig av de civilprocessuella bestämmelser som finns då dessa förutsätter att intrångsgöraren är identifierad.⁹⁹ Ansökan kan göras tillsammans med en begäran ett interimistiskt förbud för att hindra uppgiftsinnehavaren från att radera uppgifterna.

IP-adresser är viktiga då de normalt syns vid ett upphovsrättsintrång via internet. Söker man därefter på internet efter IP-adressen kan den i regel härledas till en internetleverantör som i sin tur kan se namn och adress på den abonnenten som använde IP-adressen vid den aktuella tidpunkten.¹⁰⁰ IP-adresser kan endera vara fasta eller dynamiska. Fasta IP-adresser är desamma varje gång en dator ansluts till internet medan dynamiska IP-adresser delas ut på ad hoc-basis till användare. På så sätt ändras en användares IP-adress varje gång en användare kopplar upp till internet.¹⁰¹ Då en leverantör vanligtvis inte har ett obegränsat antal IP-adresser används oftast dynamiska IP-adresser. Regeringen har uttalat att IP-adresser, genom att de flesta användare har dynamiska IP-adresser, inte möjliggör kartläggning i den omfattningen som andra kommunikationsmedel kan göra.¹⁰²

När informationsföreläggandet sedermera infördes i svensk rätt beslutade regeringen att internetleverantörers tystnadsplikt enligt 6 kapitlet 20 § i LEK bröts av ett meddelat informationsföreläggande. Någon lagändring behövdes inte.¹⁰³

3.2.3 Bestämmelsen och dess utformning

Informationsföreläggandet regleras av upphovsrättslagen 53 § c-h. Av 53 c § URL följer att om en upphovsman, dess rättighetsinnehavare eller någon som genom upplåtelse har rätt att nyttja verket visar sannolika skäl för att

⁹⁵ Levin 2011 s. 580; Jfr SOU 2012:51 s. 15.

⁹⁶ Prop. 2008/09:67 s. 146; Levin, 2011 s. 580.

⁹⁷ Prop. 2008/09:67 s. 149.

⁹⁸ Levin 2011, s. 580.

⁹⁹ Prop. 2008/09:67 s. 139.

¹⁰⁰ SOU 2012:51 s. 42.

¹⁰¹ Stamatoudi 2010 s. 201f.; Jfr även prop. 2008/09:67 s. 139.

¹⁰² Prop. 2010/11:46 s. 25.

¹⁰³ Prop. 2008/09:67 s. 143 och 262.

någon begått eller medverkat till ett intrång i en upphovsrätt eller gjort sig skyldig till en överträdelse av upphovsrätten så får domstolen, vid vite, besluta om ett informationsföreläggande.

Av sista stycket i paragrafen framgår att informationsföreläggandet även gäller försök och förberedelse till intrång, i enlighet med brottsbalkens 23 kapitel.¹⁰⁴ Beslut får bara meddelas om informationen kan antas underlätta utredning av ett intrång eller överträdelse men det krävs inte att informationen används som bevisning i en rättegång.¹⁰⁵

3.2.3.1 Sannolika skäl

För att en domstol ska besluta att någon ska lämna ut den begärda informationen krävs det att sökanden visar sannolika skäl för att ett intrång har skett genom att dennes verk har varit tillgängligt för allmänheten och laddats ned genom användning av en viss IP-adress. Det ska bevisas om det i objektiv mening har begåtts ett intrång.¹⁰⁶ Det krävs inte att intrånget har begåtts uppsåtligen eller av oaktsamhet.¹⁰⁷ Bevisgraden är relativt hög även om det normala beviskravet, att sökanden kan styrka intrång, inte har uppnåtts. Vidare är kravet för ett beslut om intrångsundersökning att intrång skäligen kan antas varför det ansågs vara alltför långtgående att tillämpa ett normalt beviskrav för informationsföreläggandet.¹⁰⁸ Särskilt då tanken är att informationen man får ut kan användas för en intrångsundersökning.¹⁰⁹ Vid införandet ansåg man att det förelåg en risk för att ett föreläggande skulle få för långtgående bevisverkan i en eventuell rättegång om sökanden skulle visa att intrånget var styrkt.¹¹⁰

När Svea hovrätt prövade Ljudboks-fallet upphävde man tingsrättens beslut då man inte ansåg att sökanden visat att sannolika skäl för överföring till allmänheten skett.¹¹¹ Problemet, enligt hovrätten, var att sökanden inte visat vad som krävdes för att få tillgång till inloggningsuppgifter på den sida som filerna kunnat laddats hem ifrån och därför kunde man inte avgöra hur stor spridningen var och vilket syfte kretsen hade och om spridningen skett till allmänheten.

Högsta domstolen som senare prövade fallet tog också ställning till sannolika skäl och uttalade att sökanden måste visa sannolika skäl men att, då det handlar om en säkerhetsåtgärd, det inte krävs en fullständig utredning eller att en intrångsgörare är identifierad.¹¹²

¹⁰⁴ Levin 2011, s. 581.

¹⁰⁵ Olsson (Kommentaren) 2009, s. 460.; Ekelöf 2009, s. 319.

¹⁰⁶ Olsson (Kommentaren) 2009, s. 458.

¹⁰⁷ Prop. 2008/09:67 s.259.; Ekelöf 2009, s. 319.

¹⁰⁸ Prop. 2008/09:67 s. 149f.; Olsson (Kommentaren) 2009, s. 458.

¹⁰⁹ Olsson (Kommentaren) 2009, s. 458.

¹¹⁰ Olsson (Kommentaren) 2009, s. 458.

¹¹¹ För en utförligare diskussion se ÖÄ 6091-09.; Jfr även Rosén 2013 s. 343.

¹¹² Bernitz 2013 s. 436.

Beviskravet är nära anslutet med proportionalitetsprövningen och balanseras därför delvis upp av att informationsföreläggandet måste uppväga den olägenhet som åtgärden innebär för den som drabbas av den.¹¹³

3.2.3.2 Proportionalitet

Av 53 d § URL framgår det att ett informationsföreläggande bara får meddelas om skälen för åtgärden uppväger den olägenhet eller det men i övrigt som åtgärden innebär för den som drabbas av den. Avvägningen, där upphovsrättsinnehavarens intresse ställs mot den enskilde abonnentens personliga integritet, ger uttryck för proportionalitetsprincipen.¹¹⁴ Principen kan inte utläsas direkt ur paragrafen men däremot föreskrivs den i artikel 8(1) i IPRED-direktivet där det stadgas att ett informationsföreläggande ska meddelas om begäran är berättigad och proportionell. I propositionen har det diskuterats att motsvarande krav ska anses gälla enligt svensk rätt.¹¹⁵ En motsvarande bestämmelse finns även i 56 a § 2 st om intrångsundersökning.¹¹⁶

Vad ”berättigad” och ”proportionell” innebär framgår inte av direktivet. Inte heller i URL ges en närmre beskrivning av vad som menas med att skälen för åtgärden ska uppväga den olägenhet eller det men som åtgärden innebär för den som drabbas av informationsföreläggandet. I propositionen diskuterades däremot att en rimlig tolkning är att sökanden har ett befogat intresse av att få informationen, att sökanden visar tillräcklig bevisning för att ett intrång har begåtts.¹¹⁷ Ett krav som diskuteras är att det bör krävas en viss omfattning av intrånget för att upphovsrättsinnehavarens intresse ska överväga intresset för abonnentens personliga integritet. För intrång av viss omfattning är det i regel tillräckligt att intrånget avser tillgängliggörande (uppladdning) av en film för allmänheten då en sådan handling innebär stor skada för rättighetsinnehavaren. Vad gäller kopiering (nedladdning) krävs det mer omfattande skala, några få verk anses inte vara tillräckligt.¹¹⁸

Vid införandet i Sverige var det flera remissinstanser som ansåg det vara av vikt att mindre, ekonomiskt svagare, rättighetsinnehavare skulle kunna använda informationsföreläggandet då de typiskt sätt har större behov av att stoppa intrång.¹¹⁹ Riksdagens näringsutskott uttalade att effektiviteten av de nya reglerna skulle begränsas om man endast tog sikte på fildelning av kommersiell omfattning, inte minst då majoriteten av fildelningen görs av enskilda som inte har något kommersiellt intresse och att det stora problemet inte är olaglig fildelning på kommersiell basis.¹²⁰ Intrång sker dessutom oftast utan att den bakomliggande drivkraften hos användarna är att få ekonomisk ersättning. Enskildas intrång är vidare, relativt ofta,

¹¹³ Levin 2011 s. 581.

¹¹⁴ Prop. 2008/09:67 s. 162.; Levin 2011, s. 582; Olsson (Kommentaren) 2009, s. 469.

¹¹⁵ Prop. 2008/09:67 s.160; Jfr även NJA 1998 s. 829.

¹¹⁶ Olsson (Kommentaren) 2009, s. 469.

¹¹⁷ Prop. 2008/09:67 s. 160f.

¹¹⁸ Prop. 2008/09:67 s.162.

¹¹⁹ Prop. 2008/09:67 s.161 och 261.

¹²⁰ Bet. 2008/09:NU11 s. 38.

begränsade, men även sådana intrång kan sammantaget påverka marknaden.¹²¹

Proportionalitetskravet är allmänt formulerat för att ge utrymme för en bedömning med hänsyn till omständigheterna i varje enskilt fall.^{122 123}

Slutligen måste det prövas om ett informationsföreläggande verkligen behövs eller om det finns andra, mindre ingripande åtgärder som kan tillgodose syftet.¹²⁴

3.2.3.3 Skyldighet att lämna information

De personer som kan åläggas att lämna ut information räknas upp i 53 c § 2 st. punkt 1-5 URL. Av punkt 4 följer att den som i kommersiell skala har tillhandahållit en elektronisk kommunikationstjänst eller annan tjänst som använts vid intrånget är skyldig att lämna ut information.

Elektronisk kommunikationstjänst träffar personer vars tjänster utgörs av överföring i elektroniskt kommunikationsnät i enlighet med 1 kapitlet 7 § LEK och är således tillämplig på en intrångsgörarens internetleverantör.¹²⁵

Benämningen kommersiell skala innebär verksamhet som har en viss omfattning, men inte att verksamheten bedrivs i ett visst syfte.¹²⁶ Innebörden framkommer, förutom av artikel 8(1) i direktivet, även genom skäl 14 i ingressen till direktivet. I skäl 14 föreskrivs att kommersiell skala innebär handlingar som utförts för att uppnå en direkt eller indirekt kommersiell eller ekonomisk fördel.¹²⁷

Något krav på att en ansökan om informationsföreläggande ska hanteras skyndsamt infördes inte i lagen. Samtidigt följer det av förarbetena att ett skyndsamt handläggande är angeläget.¹²⁸ En skyndsamt hantering kan vara avgörande inte minst då det inte föreligger något krav för en internetleverantör att lagra uppgifter under en viss tid. Samtidigt kan ett yrkande om informationsföreläggande kombineras med ett yrkande om interimistiskt beslut, vilket innebär ett förbud för motparten att förstöra de uppgifter som omfattas av informationsföreläggandet.¹²⁹ Allmänna regler om interimistiska beslut finns i lagen om domstolsärenden 26 § och i Rättegångsbalken 15 kapitlet 3 §.

¹²¹ Westman 2012, s. 37.

¹²² Prop. 2008/09:67 s. 161.

¹²³ Olsson (Kommentaren) 2009, s. 469.

¹²⁴ Olsson (Kommentaren), 2009, s. 470.

¹²⁵ Olsson (Kommentaren) 2009, s. 462; Jfr prop. 2008/09:67 s. 134; även Levin 2011, s. 582.

¹²⁶ Prop. 2008/09:67 s. 132; Olsson (Kommentaren) 2009, s.461; även Levin, 2011, s. 582.

¹²⁷ Levin, 2011, s. 582. Jfr prop. 2008/09:67 s. 132.

¹²⁸ Prop. 2008/09:67 s. 154.

¹²⁹ Ekelöf 2009, s. 318 med vidare hänvisningar; även SOU 2012:51 s. 15.

3.3 Praxis

3.3.1 Promusicae

Promusicae¹³⁰ var det första målet som kom att prövas av EU-domstolen efter att informationsföreläggandet införts. Bakgrunden var att den ideella föreningen Promusicae ansökt om ett förläggande för Telefónica, den leverantör som tillhandahållit internetuppkoppling till vissa personer som ägnat sig åt olovlig fildelning och således intrång i immateriella rättigheter. Promusicae begärde att få ut viss information om identitet och hemvist för de abonnenter bakom vissa IP-adresser som kunde kopplas till intrånget.¹³¹ Enligt gällande rätt i Spanien förelåg en skyldighet att lämna ut sådana uppgifter endast i brottmål.¹³² Med anledning av detta begärdes ett förhandsavgörande in från EU-domstolen.¹³³

Inledningsvis prövade EU-domstolen om datakommunikationsdirektivet, 2002/58/EG, som ålägger internetleverantörer en tystnadsplikt, utgjorde ett hinder för att medlemsstaterna skulle kunna meddela föreskrifter om en skyldighet att lämna ut personuppgifter för att skapa ett effektivt skydd för upphovsrätten.¹³⁴

Domstolen konstaterade att tystnadsplikten i direktiv 2002/58/EG får inskränkas men att inget undantag uttryckligen hänvisar till tvistemål utan fokuserar på allmän säkerhet och försvar. Dock hänvisar artikel 15(1) i direktivet till artikel 13(1) i dataskyddsdirektivet, 95/46/EG, som föreskriver att medlemsstater får begränsa den allmänna tystnadsplikt som föreligger för personuppgifter om en sådan begränsning är nödvändig för att skydda andra medborgares fri- och rättigheter.¹³⁵ Någon precisering om vilka rättigheter som avses görs inte. Avsikten, menade domstolen, måste således ha varit att rätten till egendom när upphovsmän försöker skydda sina rättigheter i ett tvistemål måste falla innanför bestämmelsens tillämpningsområde.¹³⁶ Sammantaget ansåg domstolen att dataskyddsdirektivet inte utgjorde ett hinder mot att medlemsstater införde bestämmelser som gav rättighetsinnehavare möjlighet att få ut information om användare bakom en IP-adress, men domstolen kom även fram till att direktivet inte skulle tolkas så att det föreskrev en skyldighet att införa sådana bestämmelser.¹³⁷ Att

¹³⁰ C-275/06, Productores de Música de España (Promusicae) mot Telefónica de España SAU. Domstolens dom (stora avdelningen) den 29 januari 2008.

¹³¹ C-275/06 punkt 30-31.

¹³² C-275/06 punkt 33; jfr Olsson (Kommentaren) 2009, s. 463.

¹³³ Spanien sökte svar på om det enligt direktiven 2000/31, 2001/29 och 2004/48 jämförda med artiklarna 17 och 47 i stadgan skulle tolkas att medlemsstaterna är tvingade att föreskriva om en skyldighet lämna personuppgifter i tvistemål, i syfte att skapa ett effektivt upphovsrättsligt system. C-275/06 punkt. 41.

¹³⁴ C-275/06 punkt 46.

¹³⁵ Rosén 2008/09 s. 368.

¹³⁶ C-275/06 punkt 53; Jfr även Rosén 2008/09 s. 368.

¹³⁷ C-275/06 punkt 54-55.

begränsa tystnadsplikten till förmån för att skydda grundläggande rätten till egendom, dit immateriella rättigheter hör, ansågs således vara godtagbart.

Domstolen erinrade om att medlemsstaterna måste skydda såväl den personliga integriteten som den grundläggande rätten till egendom och att dessa måste förenas med varandra.¹³⁸ Att lämna ut personuppgifter handlar om att göra en avvägning om hur olika grundläggande rättigheter ska vägas mot varandra.¹³⁹ Domstolen konstaterade vidare att de angivna normerna var allmänt formulerade vilket gav medlemsstaterna eget utrymme för att avgöra den nödvändiga balansgången.¹⁴⁰ Medlemsstaterna får således välja huruvida de vill inskränka internetleverantörernas tystnadsplikt för att skydda immateriella rättigheter och att begränsa rätten till information för att istället skydda personuppgifter.¹⁴¹ Det är även upp till medlemsstaterna själva att göra en korrekt avvägning och att både skydda rätten till privatlivet och rätten till egendom.

3.3.1.1 Kommentar

Domen ger egentligen inte någon vägledning för hur avvägningen mellan de olika fundamentala intressena ska göras, inte heller vilket intresse som ska prioriteras högst. Istället uttalade och fastslog domstolen att båda intressena ska skyddas.¹⁴²

Rosén menar att domen visar EU-domstolens intresse av att framhäva immaterialrättens skyddsbehov, genom att tolka undantagsbestämmelserna i direktiv 2002/58/EG på så sätt att medlemsstaterna får förskriva att internetleverantörer kan åläggas att lämna ut personuppgifter till upphovsrättsinnehavare.¹⁴³ Domen visar att EU-domstolen anser att intrång i upphovsrätter är allvarliga och att intrånget, som är riktade mot fundamentala värden som ska upprätthållas av gemenskapsrätten, kräver ett effektivt rättsskydd.¹⁴⁴

3.3.2 LSG mot Tele2

Domstolens ställningstagande i *Promusicae* bekräftades i målet *LSG mot Tele2*¹⁴⁵ Även i detta mål hade en upphovsrättsorganisation, LSG, yrkat att internetleverantören Tele2 skulle lämna information om namn och adress för vissa personer som Tele2 tillhandahållit internetuppkoppling till. Tele2 yrkade att begäran skulle avslås med hänvisning till att de inte var en

¹³⁸ C-275/06 punkt 65.

¹³⁹ Jfr Rosén i JT s. 369.

¹⁴⁰ C-275/06 punkt 67.

¹⁴¹ Prop. 2008/09:67 s. 137.

¹⁴² Stamatoudi i Stamatoudi 2010, s. 231.

¹⁴³ Rosén 2008/09, s. 370

¹⁴⁴ Rosén 2008/09, s. 372.

¹⁴⁵ C-557/07, *LSG-Gesellschaft zur Wahrnehmung von Leistungsschutzrechten GmbH mot Tele2 Telecommunication GmbH*.

mellanhand och således inte hade rätt att lagra de begärda uppgifterna.¹⁴⁶ Efter att domen överklagats av Tele2 beslutade Oberster Gerichtshof att hänskjuta tolkningsfrågor till EU-domstolen för att få svar på om begreppet mellanhand i art. 5(1)a och 8(3) i direktiv 2001/29/EG skulle tolkas så att det även innefattar en internetleverantör som enbart ger användaren tillgång till internet och om så var fallet, om en internetleverantör får lämna ut sådana uppgifter som efterfrågats.

Domstolen hänvisade till avgörandet i *Promusicae* och sitt ställningstagande, att art. 15(1) inte utgör ett hinder för medlemsstater att införa bestämmelser, men inte heller innebär en skyldighet att göra så.¹⁴⁷

Medlemsstaterna åtnjuter frihet att själva välja huruvida de vill ge företräde åt respekten för privatlivet eller åt immaterialrätten, men friheten begränsas bland annat genom att direktiven ska tolkas så att det är möjligt att uppnå en korrekt balans mellan de båda grundläggande rättigheterna samt tolkas med beaktande av proportionalitetsprincipen.¹⁴⁸

Gällande internetleverantörer hänvisade domstolen till att en internetleverantör tillhandahåller en tjänst, uppkoppling till internet, som kan användas av en intrångsgörare för att begå själva intrånget och att medlemsstaterna enligt artikel 8(3) i direktiv 2001/29/EG ska se till att rättighetsinnehavare har möjlighet att begära föreläggande mot en mellanhand vars tjänst utnyttjas för att begå intrång.¹⁴⁹ Detsamma följer av skäl 59 i direktivet. Tolkningen får stöd av syftet med direktivet, nämligen att säkerställa ett effektivt rättsligt skydd för upphovsrätt.¹⁵⁰

3.3.3 Ljudboks-fallet

Den första ansökan om ett informationsföreläggande i Sverige inkom till Solna tingsrätt redan samma dag som informationsförelägandet trädde i kraft.¹⁵¹ I ansökan begärde vissa ljudboksförlag att få ut information om en person bakom en IP-adress som låg bakom ett tillgängliggörande till allmänheten av 27 ljudböcker, alla av bästsäljande karaktär.¹⁵²

PCS/ePhone, som tillhandahöll den elektroniska kommunikationstjänst som användes vid intrånget, bestred yrkandet och ansåg att det stred mot skyddet för privatlivet, särskilt i Europakonventionen. De ansåg även att informationsförelägandet stod i strid med datakommunikationsdirektivet och datalagringsdirektivet samt ansåg att verken inte tillgängliggjorts för allmänheten.¹⁵³

¹⁴⁶ C-557/07 punkt 17.

¹⁴⁷ C-557/07 punkt 27. Jfr med *Promusicae* p. 54-55.

¹⁴⁸ C-557/07 punkt 28-29.

¹⁴⁹ C-557/07 punkt 42-43.

¹⁵⁰ C-557/07 punkt 45.

¹⁵¹ Rosén 2013, s. 343.

¹⁵² Rosén 2013, s. 343.

¹⁵³ Rosén 2013, s. 344.

Tingsrätten biföll ansökan. När saken prövades av Svea Hovrätt upphävde man tingsrättens beslut då man inte ansåg det visat att det förelåg sannolika skäl för att någon överföring till allmänheten skett.¹⁵⁴ Hovrätten menade att det inte var tillräckligt utrett vad som krävdes för att få tillgång till inloggningsuppgifter till hemsidan varifrån filerna laddats ned och inte heller hur stor spridning inloggningsuppgifterna hade fått. Hovrätten ansåg att man utan den informationen inte kunde avgöra vilket syfte kretsen hade, hur stor den var, vilken karaktär den hade och vilka inträdesvillkor som förelåg. Inte heller kunde man bedöma något ekonomiskt syfte.¹⁵⁵

Ljudboksörlagen överklagade domen till Högsta domstolen som medgav prövningstillstånd och valde att inhämta ett förhandsavgörande från EU-domstolen.

3.3.3.1 Förhandsavgörande från EU-domstolen

HD frågade EU-domstolen om datalagringsdirektivet 2006/24/EG, särskilt artiklarna 3-5 och 11, utgör hinder för att medlemsstaterna inför bestämmelser, som innebär att internetleverantörer, i civilprocesser och i syfte att abonnenter ska kunna identifieras, åläggs att lämna ut information till upphovsrättsinnehavare om vilken abonnent som av internetleverantören tilldelats en viss IP-adress när IP-adressen använts vid ett intrång och sökanden visat sannolika skäl för detta.¹⁵⁶

EU-domstolen konstaterar att datalagringsdirektivet enbart rör lagring som görs i syfte att utreda, avslöja och åtala allvarliga brott och som ska göras tillgängliga för behöriga nationella myndigheter.¹⁵⁷ Direktivet är således inte tillämpligt på frågan då den rör utlämnande av information i en civilprocess för att kunna fastställa immaterialrättsintrång.¹⁵⁸

Domstolen erinrade om sitt ställningstagande i mål C-275/06 Promusicae, att artikel 8(3) i direktiv 2004/48/EG jämförd med artikel 15(1) i direktiv 2002/58/EG inte ålägger medlemsstater att införa en skyldighet för internetleverantörer att lämna ut personuppgifter, men att det inte heller utgör hinder mot att medlemsstater inför sådana bestämmelser.¹⁵⁹ Samtidigt erinrade domstolen om vikten av att tolka direktiven så att en rimlig avvägning kan göras mellan de olika rättigheterna som skyddas genom gemenskapsrätten samt andra grundläggande rättigheter och proportionalitetsprincipen.¹⁶⁰ Domstolen ansåg slutligen att Sverige utformat lagstiftningen på ett sådant sätt att krav på rimlighet och proportionalitet blivit ordentligt avvägda mot varandra och hänvisade bland

¹⁵⁴ För en utförligare diskussion se ÖÄ 6091-09; Jfr även Rosén 2013, s. 343.

¹⁵⁵ ÖÄ 6091-09.

¹⁵⁶ C-461/10 Bonnier Audio punkt 35.1.

¹⁵⁷ C-461/10 Bonnier Audio punkt 40.

¹⁵⁸ C-461/10 Bonnier Audio punkt.45.

¹⁵⁹ C-461/10 Bonnier Audio punkt 55.

¹⁶⁰ C-461/10 Bonnier Audio punkt 56.

annat till kraven på att informationen kan antas underlätta utredning av ett intrång, att det föreligger sannolika skäl för intrång samt att åtgärden uppväger den olägenhet åtgärden innebär för den som drabbas av den.¹⁶¹

Efter att HD fått svar från EU-domstolen kunde Högsta domstolen gå vidare med omständigheterna i fallet.

3.3.3.2 Bedömningen i Högsta domstolen

Gällande begreppet överföring till allmänheten, något ePhone/PCS påstått inte inträffat, hänvisade HD till Infosoc-direktivet 2001/29/EG som stadgat att överföring till allmänheten innebär att ett verk, på trådbunden eller trådlös väg, görs tillgängligt för allmänheten från en annan plats än där allmänheten kan ta del av verket, det vill säga, på en tid och plats som är självvald.

Då internet innebär att många personer, världen över, kan komma i kontakt med varandra, kan en sida för fildelning ha många medlemmar även om det ställs stränga krav på medlemskap. En sådan sida ska bara kvalificeras som slutet för det fall det rör sig om att verk tillgängliggörs för någon eller några enstaka personer.¹⁶² Avgörandet ska göras med beaktande av de kumulativa effekter som följer av spridningen. HD uttalade att en helhetsbedömning måste göras i varje enskilt fall och att det måste beaktas att internet innebär möjligheter att snabbt anknäta och komma i kontakt med många människor i hela världen. Även om en webbplats ställer krav på medlemskap kan medlemsantalet vara stort vilket kan leda till snabb spridning. Detta gäller även om en webbplats kräver inloggningsuppgifter.

Angående proportionaliteten hänvisade domstolen till propositionen och att tillgängliggörande av verk för allmänheten, exempelvis genom fildelning, innebär stor skada och således ska utgöra sådan omfattning som åsyftas.¹⁶³

Ljudboksförlaget hade i fallet visat sannolika skäl för att intrång skett i 27 ljudböcker av ”bästsäljarkaraktär” genom tillgängliggörande för allmänheten via internet, vilket inneburit stor skada, och att Ljudboksförlaget därför hade ett stort intresse av att få ut informationen för att kunna utreda intrånget och att det vägde över det ingrepp det innebar på den personliga integriteten.¹⁶⁴

3.3.4 Swetorrent

Ett annat av fallen som tagits upp i Sverige rörde fyra filmbolag som genom en intresseorganisation vände sig till domstol för att få fram information om ett intrång som skett, genom att skyddade verk tillgängliggjorts på en hemsida som var uppkopplad till internet via internetleverantören

¹⁶¹ C-461/10 Bonnier Audio punkt. 58-59; Jfr Rosén 2013, s. 345.

¹⁶² NJA 2010 s. 975, punkt 29-30.

¹⁶³ Rosén 2013, s. 347; samt prop. 2008/09:67 s. 161 och 264.

¹⁶⁴ NJA 2010 s. 975 punkt 43.

TeliaSonera.¹⁶⁵ Telia hävdade att informationen omfattades av datalagringsdirektivet 2006/24/EG och därför inte kunde lämnas ut till filmbolagen.

Tjänsten som användes för att sprida verken krävde att personerna var medlemmar på sidan, samt loggade in. På sidan fanns det cirka 5000 verk och medlemsantalet var uppemot 20 000 aktiva medlemmar. Dessa faktorer menade tingsrätten visade på att det inte var frågan om en liten sluten grupp med snäva intressen utan att det snarare rörde sig om en sida som hade för avsikt att sprida verken till allmänheten. Medlemskravet tolkades som ett sätt att kringgå URLs regler om att tillgängliggöra verken för allmänheten.

Tingsrätten ansåg vidare att filmbolagens skäl uppvägde den olägenhet det innebar för de som drabbades av föreläggandet. Domen överklagades till Hovrätten som fastställde tingsrättens dom.

3.4 Utvärdering av informationsföreläggandet

3.4.1 Heckscher utredningen

På uppdrag av regeringen gjordes en utredning (år 2009-2012) av hur de införda bestämmelserna om informationsföreläggande tillämpats. Utredaren följde bland annat de ärenden om informationsföreläggande som väckts vid domstolarna. Dock var antalet väckta ärenden få vilket påverkade utredningen då rättsfallen ansågs vara viktiga parametrar att lägga till grund för slutsatser.¹⁶⁶ Det totala antalet ärenden som väckts från införandet i april 2009 till juni 2012 var elva, men endast fyra av ärendena hade prövats i sak.¹⁶⁷ Högsta domstolen hade ännu inte prövat frågan.¹⁶⁸

Vid lagens införande var den allmänpreventiva effekten god och man kunde se att det skedde en markant minskning av fildelning. Fildelningen ökade dock succesivt och under hösten 2009 återgick den till de tidigare nivåerna.¹⁶⁹ Samtidigt kunde man se att lagliga tjänster i allt större omfattning användes.¹⁷⁰

Upphovsrättsinnehavare hade hoppats att informationsföreläggandets karaktär som ett förprocessuellt instrument skulle vara en snabb och enkel process och på så sätt motverka intrång. Upphovsrättsinnehavare har dock stött på hinder, bland annat har processer tagit lång tid och ju längre tid som går desto större risk föreligger för att leverantörerna ska radera

¹⁶⁵ ÖÄ 10152-09.

¹⁶⁶ SOU 2012:51 s. 25.

¹⁶⁷ SOU 2012:51 s. 25.

¹⁶⁸ SOU 2012:51 s. 35.

¹⁶⁹ SOU 2012:51 s. 7.

¹⁷⁰ SOU 2012:51 s. 22.

abonnentuppgifterna.¹⁷¹ Vidare har de krav som ställts på bevisningen varit höga.¹⁷² Det har handlat om huruvida ett verk tillgängliggjorts för allmänheten eller en sluten krets.¹⁷³ Det har även, i fall där inloggningsuppgifter krävts för att komma åt en sida med filer, ställts krav på sökanden att visa på utredning om vilka villkor som gäller för att få tillgång till inloggningsuppgifter och även inom vilka kretsar inloggningsuppgifterna spridits.¹⁷⁴ Intrången i de fall som prövats hade tämligen stor omfattning och rörde mellan 5–109 tillgängliggjorda verk. Det var även större bolag som låg bakom ansökningarna.

Ett problem som framkom i utredningen var att när ett beslut om informationsföreläggande väl skett kunde upphovsrättsinnehavaren inte få ut några uppgifter från leverantören då uppgifterna (trots vitesföreläggande) var raderade.¹⁷⁵ Leverantörer är inte tvingade att lagra uppgifter och så fort de inte har någon användning av dem raderas de. De uppgifter som de tvingas lagra enligt datalagringsdirektivet får inte lämnas ut till enskilda utan bara till brottsbekämpande myndigheter.¹⁷⁶ Leverantörer har framfört klagomål på att de drabbas av arbete och kostnader för informationsförelägganden.¹⁷⁷

Även kommissionen har utrett informationsföreläggandet och IPRED-direktivet genom KOM (2010) 779. I utredningen kom kommissionen fram till att den utmaningen internet innebär för intrång i immaterialrätter inte beaktades i tillräckligt stor utsträckning vid införandet av direktivet. Internet har inneburit och innebär nya sätt för att begå intrång som är svåra att begränsa.¹⁷⁸

Sammantaget ansåg kommissionen att det skett mycket positivt, men att åtgärderna som finns inte var tillräckligt effektiva. Ett förtydligande av direktivet ansågs behövas, särskilt för att möta utmaningarna i den digitala miljön.¹⁷⁹

3.4.2 En olycklig konsekvens av informationsföreläggandet

I en undersökning gjord vid Lunds universitet föreslås det att ett önskat resultat av informationsföreläggandets införande har varit att användningen av anonymitetstjänster på internet, så kallade *Online Anonymity Services*,

¹⁷¹ SOU 2012:51 s. 35.

¹⁷² SOU 2012:51 s. 7.

¹⁷³ SOU 2012:51 s. 31.

¹⁷⁴ SOU 2012:51 s. 27.

¹⁷⁵ SOU 2012:51 s. 30.

¹⁷⁶ SOU 2012:51 s. 30.

¹⁷⁷ SOU 2012:51 s. 33.

¹⁷⁸ KOM (2010) 779 s. 4.

¹⁷⁹ KOM (2010) 779 s. 6.

OAS, har ökat, som en motreaktion på informationsföreläggandet.¹⁸⁰ Anonymitetstjänster låter användare dölja sina identiteter genom att IP-adressen kopplas till anonymitetstjänsten och inte direkt till användaren (eller dess leverantör).¹⁸¹ På så sätt kan olovlig fildelning fortgå.

Undersökningen gjordes dels två månader innan implementeringen av direktivet och dels sju månader efter implementeringen om deras användning av anonymitetstjänster samt deras inställning till att börja använda anonymitetstjänster.¹⁸² Resultatet av undersökningen visade att användandet av OASs bland de tillfrågade som fildelade relativt ofta ökade, i vissa fall nästan dubblades efter införandet jämfört med innan införandet.¹⁸³ Ökningen kunde även bekräftas av flera redan etablerade tjänsteleverantörer av OAS som, i samband med införandet av informationsföreläggandet, såg en plötslig ökning av efterfrågan på deras tjänster och flera av dem menade att de hade svårt att hantera alla nya kunder.¹⁸⁴

En anledning som även föreslås påverka det ökade användandet är att media flitigt rapporterade om informationsföreläggandet samt anonymitetstjänster i samband med implementeringen.¹⁸⁵

¹⁸⁰ Larsson och Svensson 2010, s.77

¹⁸¹ Larsson och Svensson 2010, s. 88.

¹⁸² Larsson och Svensson 2010,s. 80.

¹⁸³ Larsson och Svensson 2010, se tabellen, framförallt grupp 5 och 6, s. 93.

¹⁸⁴ Larsson och Svensson 2010,s. 80 och 87.

¹⁸⁵ Larsson och Svensson 2010,s. 94.

4 Lagring och behandling av personuppgifter

4.1 Allmänt

En förutsättning för att ett informationsföreläggande ska fungera som en effektiv sanktion är att det finns information att få ut. Som påtalats ovan har det varit ett problem med informationsföreläggandet att det varit svårt att få ut information. Vad som får lagras, under vilka förutsättningar och vad som sedan får lämnas ut och till vem kräver därför en genomgång. Det är framförallt av intresse att utreda vad som gäller för IP-adresser.

4.2 Dataskyddsdirektivet

Dataskyddsdirektivet, 95/46/EG är ett av de grundläggande direktiven som reglerar integritetsskyddet i EU. Det antogs av rådet och parlamentet den 24 oktober 1995. Direktivet hade till syfte att förmå alla medlemsstater att garantera en hög skyddsnivå gällande enskildas fri- och rättigheter med avseende på behandling av personuppgifter så att fysiska personers integritet inte blir kränkt genom felaktig behandling av personuppgifter.

4.2.1 Behandling av personuppgifter

Syftet med direktivet, enligt artikel 1, är att medlemsstaterna ska skydda enskilds grundläggande fri- och rättigheter, särskilt rätten till privatliv, i samband med behandling av personuppgifter. Direktivet gäller för behandling av personuppgifter som helt eller delvis företas på automatisk väg. Genom direktivet skulle enskilda medborgare få någon form av kontroll över vilken typ av information som lagrades om dem samt hur informationen hanterades och att informationen endast används på ett korrekt sätt och för legitima syften.¹⁸⁶

Personuppgifter är varje upplysning som avser en identifierad eller identifierbar fysisk person., artikel 2 (a). Personuppgifter måste relatera till eller röra en levande person och måste underlätta identifieringen av en sådan person.¹⁸⁷ Med behandling av personuppgifter, artikel 2 (b), menas varje åtgärd som vidtas beträffande personuppgifter, exempelvis insamling och registrering.

Lagstiftarens avsikt vid införandet var att ge begreppet personuppgifter en bred definition. En bred definition, förklarade kommissionen, var att föredra

¹⁸⁶ Bernal 2014, s. 88.

¹⁸⁷ Bygrave 2002, s. 42.

då all information som kan härledas till en individ på så sätt kan träffas av begreppet.¹⁸⁸

Enligt direktivets artikel 13 (1) får medlemsstaterna inskränka flera av de rättigheter och skyldigheter som föreskrivs i direktivet om det är nödvändigt med hänsyn till, bland annat, förebyggande, utredning och åtal för brott, statens säkerhet eller skydd för andras fri- och rättigheter.

4.3 Personuppgiftslagen

I Sverige genomfördes direktivet genom personuppgiftslagen (1998:204), PUL. I 3 § PUL regleras, i likhet med artikel 2 i direktivet, att personuppgifter är all slags information som, direkt eller indirekt, kan hänföras till en fysisk person som är i livet. En personuppgift är vidare varje upplysning som avser en identifierad, eller identifierbar, person. För att en person ska anses vara identifierbar måste en person antingen direkt eller genom hänvisning till exempelvis identifikationsnummer kunna identifieras.¹⁸⁹

4.3.1 Krav för behandling

De grundläggande krav som måste vara uppfyllda för behandling av personuppgifter föreskrivs i 9 § PUL (motsvaras av artikel 6 i direktivet). Personuppgifter får endast samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål. Ändamålen måste vara bestämda redan när personuppgifterna samlas in. Krav uppställs på att fler personuppgifter än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen inte får lagras.¹⁹⁰ Slutligen får inte uppgifterna användas för ändamål som är oförenliga med de ändamål som föranlett lagringen från början.¹⁹¹

Uppgifterna som samlas in måste även vara relevanta och adekvata. Kravet på relevans innebär att uppgifterna ska höra till saken och adekvansen syftar till att uppgifterna ska vara ägnade att uppnå det mål man har med behandlingen.¹⁹² Även omfattningen regleras, och att den inte får överstiga vad som behövs för ändamålet och om det är möjligt ska den ansvarige rensa bort eller låta bli att samla in överflödiga information.¹⁹³ Slutligen får personuppgifter bara lagras så länge det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen.¹⁹⁴

¹⁸⁸ WP 136, Opinion 4/2007 s. 4 med vidare hänvisningar.

¹⁸⁹ SOU 2007:76 s. 49.

¹⁹⁰ SOU 2007:76 s. 49; jfr Petersson, Reinholdsson 2007, s. 92.

¹⁹¹ Petersson, Reinholdsson 2007, s. 92.

¹⁹² Petersson, Reinholdsson 2007, s. 95.

¹⁹³ Petersson, Reinholdsson 2007, s. 95.

¹⁹⁴ Petersson, Reinholdsson 2007, s. 96; jfr SOU 2007:76 s. 49.

10 § PUL reglerar när behandling av personuppgifter är tillåten. Grundregeln är att behandling är tillåten när den registrerade har lämnat sitt samtycke om att uppgifterna behandlas. Från regeln om samtycke förskrivs det vissa situationer då behandling är tillåtet trots att något samtycke inte har lämnats. För det här arbetet är den relevanta situationen att behandlingen är nödvändig för att ett avtal med den registrerade ska kunna fullgöras (10 § b PUL).¹⁹⁵

4.4 Datakommunikationsdirektivet

För att modernisera lagstiftningen på gemenskapsrättens område, bland annat med anledning av den snabba utveckling av teknik och marknader för elektronisk kommunikation, infördes nya direktiv på området. För denna uppsats är det endast direktiv 2002/58/EG om behandling av personuppgifter och integritetsskydd inom sektorn för elektronisk kommunikation som är av intresse. När det trädde i kraft, 31 juli 2002, ersatte det teledataskyddsdirektivet.¹⁹⁶

Skäl 5 i ingressen stadgar att ny digital teknik medför nya krav på skydd för personlig integritet och personuppgifter.¹⁹⁷ Syftet med direktivet var att precisera och komplettera dataskyddsdirektivet särskilt gällande elektronisk kommunikation.¹⁹⁸ Det syftade även till att säkerställa ett likvärdigt skydd av de grundläggande fri- och rättigheterna, i synnerhet rätten till integritet, när det gäller behandling av personuppgifter inom sektorn för elektronisk kommunikation.¹⁹⁹

4.4.1 Behandling av uppgifter

Huvudregeln enligt direktivet, artikel 5, är att medlemsstaterna genom lagstiftning ska säkerställa konfidentialitet vid kommunikation. Ett särskilt förbud ska gälla mot bland annat lagring, om det sker utan användarens samtycke.²⁰⁰ Behövs uppgifterna för att en leverantör ska kunna överföra kommunikation får de lagras, artikel 6(2), men så fort trafikuppgifterna inte längre behövs ska de utplånas eller avidentifieras i enlighet med artikel 6(1).²⁰¹

Undantag från kravet på att uppgifter ska utplånas eller avidentifieras följer av artikel 15(1). Artikelns syfte är att medlemsstater genom lagstiftning får begränsa de rättigheter och skyldigheter som följer av artikel 5 om de görs

¹⁹⁵ Reinholdsson, Petersson 2007 s. 105.

¹⁹⁶ SOU 2007:76 s. 53; jfr prop 2002/03:110 s. 69.

¹⁹⁷ Direktiv 2002/58/EG, skäl 5.

¹⁹⁸ Bernal 2014, s. 94; jfr prop 2002/03:110 s.69.

¹⁹⁹ Prop 2002/03:110 s. 249.

²⁰⁰ Prop. 2002/03:110 s. 253.

²⁰¹ Prop 2002/03:110 s. 69.

genom lag och begränsningarna är nödvändiga i ett demokratiskt samhälle samt lämpliga och proportionella för bland annat förebyggande, undersökning och utredning samt åtal av brott, statens säkerhet eller skydd för andras fri- och rättigheter i enlighet med artikel 13(1) i dataskyddsdirektivet (95/46/EG).^{202 203}

Den direkta hänvisningen som görs till artikel 13(1) i personuppgiftslagen och att skydda andras fri- och rättigheter har tolkats som att inskränkningar får göras även för civila ändamål, exempelvis utlämnande av IP-adresser vid informationsföreläggande.²⁰⁴ Ett avsteg ska vara väl motiverat och en rättvis balans måste uppnås mellan de olika intressena.

4.4.2 Lagen om Elektronisk kommunikation

För svensk del infördes direktivet genom lag (2003:389) om elektronisk kommunikation (LEK). Det är framförallt kapitel 6 som tar fasta på integritetsaspekterna. LEK har företrädare framför personuppgiftslagen när det gäller elektronisk kommunikation.²⁰⁵

Trafikuppgifter är enligt kapitel 6 1 § LEK uppgifter som behandlas i syfte att befordra ett elektroniskt meddelande via ett elektroniskt kommunikationsnät eller för att fakturera detta meddelande.²⁰⁶ Enligt kapitel 6 3 § LEK ska den som tillhandahåller en elektronisk kommunikationstjänst se till att uppgifter som behandlas skyddas. Huvudregeln för operatörer är att uppgifter ska utplånas eller avidentifieras när de inte längre behövs för att överföra ett elektroniskt meddelande, detta följer av 5 § LEK.²⁰⁷ Från paragrafen följer vissa undantag varav en del infördes genom datalagringsdirektivet (2006/24/EG) och behandlas i nästa avsnitt.

Innan datalagringsdirektivet infördes fick uppgifter lagras om de krävdes för abonnentfakturerings och betalning av avgifter för samtrafik, 6 §. Uppgifter fick även lagras i enlighet med 8 §, där det stadgas om myndigheters tillgång till uppgifter för att lösa tvister om samtrafik och fakturerings. Generellt gäller att uppgifterna ändå inte får sparas längre än vad som är nödvändigt för syftet.²⁰⁸

4.4.2.1 Tystnadsplikt för leverantörer

Internetleverantörer åläggs en tystnadsplikt enligt 6 kapitlet 20 § 1 st. 1 punkten LEK. Tystnadsplikten innebär ett förbud att obehörigen föra vidare,

²⁰² Prop. 2002/03:110 s. 253; jfr SOU 2007:76 s. 54.

²⁰³ Artikel 15 ändras delvis genom direktiv 2009/136. Enligt den nya lydelsen ska leverantörer införa interna förfaranden om tillgång till användares personuppgifter för de fall nationella bestämmelser införts med stöd av artikel 15(1). Se p. 9 i direktiv 2009/136.

²⁰⁴ Moyny 2011, s. 350.

²⁰⁵ SOU 2007:76 s. 54; jfr även LEK 6 kapitlet 2 §.

²⁰⁶ SOU 2007:67 s. 54.

²⁰⁷ SOU 2007:67 s. 54.

²⁰⁸ Prop. 2002/03:110 s. 392.

sprida eller utnyttja vissa uppgifter om abonnemang som leverantörerna fått tillgång till genom sin verksamhet. Uppgifter om abonnemang är sådana som identifierar eller kan identifiera en abonnent, exempelvis namn och adress.²⁰⁹ Man kan säga att uppgifter är sådana som leder till att en abonnent kan kontaktas.²¹⁰

IP-adresser anses falla in under kategorin uppgift om abonnemang och vem som hade en viss IP-adress vid ett visst tillfälle omfattades av tystnadsplikten, något som fastställdes av EU-domstolen i mål C-461/10, *Bonnier Audio*.²¹¹

Den föreskrivna tystnadsplikten får brytas under vissa förutsättningar. Utlämnande av abonnemangsuppgifter får ske enligt 6 kapitlet 22 § 1 st. 2 punkten, till myndigheter vid misstanke om brott som kan leda till fängelse och om gärningen i det enskilda fallet kan leda till annan påföljd än böter.²¹²
²¹³ De uppgifter som får lämnas ut är historiska uppgifter, sådana som redan finns hos operatören när en begäran om utlämnande sker.²¹⁴

När informationsföreläggandet infördes beslutade regeringen att ett meddelat informationsföreläggande också skulle bryta den tystnadsplikt som internetleverantörer omfattas av.²¹⁵

4.5 Datalagringsdirektivet

4.5.1 Bakgrund

Arbetet med att ta fram datalagringsdirektivet initierades i och med det terrordåd som skedde i form av ett bombattentat i Madrid i mars år 2004. I direktivets ingress, skäl 10, hänvisas uttryckligen till det terrordåd som skedde i London året därpå.

Sverige, tillsammans med Storbritannien, Frankrike och Irland, var ledande i arbetet med att ta fram direktivet och lade tidigt fram ett förslag om att all data inom EU skulle samlas in och lagras.²¹⁶

Till skillnad mot tidigare direktiv infördes det en skyldighet för medlemsstaterna att lagra uppgifter i enlighet med direktivet. En bakomliggande orsak till införandet var att uppgifter om användning av

²⁰⁹ SOU 2007:76 s. 64.

²¹⁰ Sammanställning av lagstiftning och praxis kring utlämnande av teleuppgifter 2006-11-28.

²¹¹ SOU 2012:51 s. 15.

²¹² Prop. 2010/11:46 s. 21; Prop. 2002/03:110 s. 32.

²¹³ Prop. 2008/09:67 s. 124; Jfr SOU 2007:76 s. 62f.

²¹⁴ SOU 2005:38 s. 323

²¹⁵ Prop. 2008/09:67 s. 143 och 262.

²¹⁶ Rauhofer i Edwards 2008 s. 580f.

elektronisk kommunikation visat sig vara oerhört värdefullt, effektivt och nödvändigt för att avslöja, utreda och åtala brott.²¹⁷

4.5.2 Lagring av personuppgifter

Direktivet syftar till att harmonisera medlemsstaternas regler kring lagring av trafikuppgifter, artikel 1. Genom artikel 3 åläggs medlemsstaterna att anta åtgärder för att säkerställa att lagring av trafikuppgifter sker.²¹⁸ I artikel 5 i direktivet regleras vilka uppgifter som ska lagras. Det är bland annat uppgifter som är nödvändiga för att kunna spåra och identifiera en kommunikationskälla. Gällande internetåtkomst omfattas namn och adress på en abonnent samt IP-adressen av lagringsskyldigheten. IP-adresser regleras i 5(2)3.²¹⁹

Direktivet reglerar vad som ska lagras men överlåter åt medlemsstaterna att föreskriva de krav som måste vara uppfyllda för att behöriga ska få ut de lagrade uppgifterna.²²⁰ Direktivet föreskriver även att uppgifterna endast ska vara tillgängliga för behöriga nationella myndigheter, men överlåter åt medlemsstaterna, i enlighet med nationell lagstiftning, att reglera vilka dessa ska vara.²²¹ Slutligen är det upp till medlemsstaterna att besluta vilka brott som ska klassas som allvarliga brott.²²²

Av skäl 13 i ingressen framgår det att lagringen bör ske på ett sådant sätt att man undviker att uppgifterna lagras mer än en gång. Någon närmre beskrivning av vad som menas med detta har inte hittats.

4.5.3 Direktivets implementering i Sverige

Redan inledningsvis utnyttjade Sverige, tillsammans med 15 andra medlemsstater, möjligheten att i enlighet med artikel 15(3) i direktivet, skjuta upp implementeringen.

När sedan direktivet implementerades skedde det framförallt genom ändringar i LEK. Av stor vikt är 16 a § och 16 c § som infördes i LEK kapitel 6 och som syftar till att lagra trafikuppgifter för brottsbekämpande ändamål. 16 a § stadgar att internetleverantörer är skyldiga att lagra uppgifter om vilken abonnent som vid en viss tidpunkt haft en viss IP-adress.²²³ De uppgifterna kan sedan polis eller åklagare begära ut vid

²¹⁷ Prop. 2010/11:46 s. 12.

²¹⁸ Prop. 2010/11:46 s. 13.

²¹⁹ Prop. 2010/11:46 s. 13.

²²⁰ Artikel 4 i direktivet; Bernal 2014, s. 99; Jfr prop. 2010/11:46 s. 21.

²²¹ Bernal 2014, s. 99. Jfr även skäl 17 i ingressen.

²²² Artikel 1 i direktivet.

²²³ Prop. 2010/11:46 s. 25.

misstanke om brott. Detta gäller oavsett vilken påföljd brottet kan leda till, 22 § 1 stycket 2 punkten LEK.²²⁴

Uppgifterna som lagrats i enlighet med 16 § a får bara användas för brottsbekämpande syften och får bara lämnas ut till brottsbekämpande myndigheter.²²⁵ Syftet med lagringen måste framgå tydligt redan när lagringen påbörjas. Med det menas att en utomstående ska kunna avgöra för vilket syfte vissa uppgifter finns lagrade.²²⁶ Om lagringen skett med stöd av 16 § LEK får den leverantör som lagrat dem inte använda uppgifterna för eget behov. Har en internetleverantör behov av uppgifter måste de lagras separat. Inte heller en upphovsrättsinnehavare som vill få tillgång till namn och adress på en person bakom en IP-adress får tillgång till uppgifterna. De får istället förlita sig på att internetleverantören lagrat uppgifterna på frivillig väg och för andra ändamål.^{227 228}

4.5.4 Direktivets ogiltigförklarande

Datalagringsdirektivet sågs som kontroversiellt redan vid införandet och det har utsatts för hård kritik från många håll. Kritiken har handlat om den omfattande lagringen av personuppgifter som sker och att det innebär ett alldeles för stort intrång i den personliga integriteten. I april 2014 ogiltigförklarade EU-domstolen datalagringsdirektivet då det inte ansågs proportionerligt.

I förenade målen C-293/12 och C-594/12, Digital Rights Ireland Ltd. begärde Irland och Österrike att EU-domstolen skulle fastställa om datalagringsdirektivet stred mot andra rättigheter, framförallt artiklarna 7, 8 och 52 (1) i stadgan.²²⁹

Domstolen konstaterade inledningsvis att direktivet innebär ett avsteg från såväl dataskydds- som datakommunikationsdirektivet då direktivet föreskriver en skyldighet att lagra information.²³⁰ Med hänvisning till domen i Rundfunk erinrade domstolen att det är oväsentligt huruvida informationen som lagras är av känslig karaktär eller inte och att det kan röra sig om ett intrång i rätten till respekt för privatlivet integriteten oavsett.²³¹ Vidare konstaterades att lagringsskyldigheten och myndigheters

²²⁴ Westman 2012, s. 12.

²²⁵ Prop. 2010/11:46 s. 48.

²²⁶ Prop. 2010/11:46 s. 48.

²²⁷ Westman 2012, s. 12.

²²⁸ Prop 2010/11:46 s. 48.

²²⁹ En prövning av direktivet i förhållande till artikel 11, yttrandefriheten, gjordes aldrig men domstolen konstaterade att man inte kunde utesluta att direktivet kunde ha viss inverkan på en abonnents användande av olika kommunikationsmedlen, till följd av man genom de uppgifter som lagrades kunde dra mycket precisa slutsatser om personers privatliv. C-293/12 och C-594/12, Digital Rights Ireland Ltd. punkt 27-28..

²³⁰ C-293/12 och C-594/12, Digital Rights Ireland Ltd. punkt 32.

²³¹ C-293/12 och C-594/12, Digital Rights Ireland Ltd. punkt 33, med vidare hänvisning till C-465/00 Rundfunk punkt. 75.

tillgång till uppgifterna innebar intrång i rättigheterna garanterade i artikel 7 och 8, och att ingreppen var allvarliga samt långtgående.²³²

I förhållande till artikel 52 (1), som föreskriver att alla begränsningar av de fri- och rättigheter som erkänns av stadgan måste vara stadgade i lag och vara förenliga med stadgans väsentliga innehåll, menade domstolen att det väsentliga innehållet i artikel 7 och 8 inte kränktes då direktivet inte tillät att innehållet i kommunikationen lagrades.²³³

Artikel 52 (1) föreskriver vidare att begränsningar bara får göras om de är nödvändiga och svarar mot mål av allmänt samhällsintresse eller för att skydda andras fri- och rättigheter. Bedömningen ska göras i enlighet med proportionalitetsprincipen.²³⁴ Domstolen ansåg att ingreppet svarade mot ett samhällsintresse, att bekämpa brott och bidra till allmän säkerhet.²³⁵ Att allmän säkerhet är ett legitimt intresse bekräftas även av praxis. Domstolen påpekade särskilt att artikel 6 stadgar att var och en har rätt till personlig säkerhet.²³⁶

Domstolen gick vidare och kontrollerade ingreppets proportionalitet. I bedömningen såg domstolen till huruvida åtgärderna var ägnade för att uppnå de mål som eftersträvades och att åtgärderna inte gick utöver vad som var lämpligt och nödvändigt för att uppnå målen.²³⁷

Till att börja med konstaterade domstolen att insamling av data för att vid behov kunna tillgängliggöra dem för behöriga myndigheter var lämpligt för att uppnå målet.²³⁸ Gällande nödvändigheten konstaterade domstolen att bekämpande av grov brottslighet visserligen är viktigt men att det ensamt inte kan motivera att datalagringen är nödvändigt.²³⁹ Inskränkningar ska bara begränsa fri- och rättigheter om det är strikt nödvändigt.

Lagstiftningen måste föreskriva krav på att tydliga och precisa regler som reglerar räckvidd och tillämplighet av åtgärden finns, även minimikrav så att tillräckliga garantier som möjliggör skydd finns. Garantierna är av särskild betydelse när personuppgifterna är föremål för automatisk behandling då risk finns för att de lagrade uppgifterna missbrukas.²⁴⁰

Domstolen menade att ovan nämnda krav inte tillgodosetts i direktivet. Angående räckvidden konstaterades att samtliga trafikuppgifter för samtliga personer omfattas, utan att det föreskrivs några undantag, åtskillnader eller begränsningar.²⁴¹ Inte heller krävs någon koppling mellan uppgifterna som

²³² C-293/12 och C-594/12, Digital Rights Ireland Ltd. punkt 34-35, även punkt 37.

²³³ C-293/12 och C-594/12, Digital Rights Ireland Ltd. punkt 39-40.

²³⁴ C-293/12 och C-594/12, Digital Rights Ireland Ltd. punkt 38.

²³⁵ C-293/12 och C-594/12, Digital Rights Ireland Ltd. punkt 41.

²³⁶ C-293/12 och C-594/12, Digital Rights Ireland Ltd. punkt 42.

²³⁷ C-293/12 och C-594/12, Digital Rights Ireland Ltd. punkt 46.

²³⁸ C-293/12 och C-594/12, Digital Rights Ireland Ltd. punkt 49.

²³⁹ C-293/12 och C-594/12, Digital Rights Ireland Ltd. punkt 51.

²⁴⁰ C-293/12 och C-594/12, Digital Rights Ireland Ltd. punkt 54-55.

²⁴¹ C-293/12 och C-594/12, Digital Rights Ireland Ltd. punkt 56-57.

lagras och utredning av brott.²⁴² Domstolen uppmärksammar det faktum att det saknas tydliga föreskrifter och objektiva kriterier för när uppgifterna kan begäras ut och det saknas vidare objektiva kriterier för att begränsa antalet personer som kan få tillgång till uppgifterna. Inte heller regler om förhandskontroll eller krav på att föreskriva om sådan kontroll föreligger.

Det ingrepp som lagringen innebär i de grundläggande artiklarna 7 och 8 ansågs vara synnerligt allvarligt och långtgående och det saknas noggranna begränsningar som säkerställer att bara sådant som är nödvändigt lagras.²⁴³

Domstolen kom fram till att unionslagstiftaren överskred de gränser som proportionalitetsprincipen uppställer när de antog direktivet. Till följd av detta ogiltigförklarade domstolen datalagringsdirektivet.

4.6 Konsekvenser av ett ogiltigförklarade

Då direktiv är tvingande och måste implementeras påverkas medlemsstaterna av ett ogiltigförklarande.²⁴⁴ Ett ogiltigförklarande innebär inte per automatik att medlemsstaterna förhindras att ha kvar lagstiftning som de infört till följd av direktivet. Man hamnar istället i det tillståndet som rådde innan direktivet implementerades.²⁴⁵ Medlemsstaterna får tillbaka den kompetens de hade innan direktivet infördes och kan lagstifta som de vill, under förutsättning att inte någon annan gemenskapsrättslig reglering hindrar detta.²⁴⁶ Det skall dock tilläggas att det kan finnas anledningar till varför ett direktiv ogiltigförklarades, exempelvis att det stred mot andra principer eller regleringar. Har medlemsstaterna implementerar ett direktiv korrekt kommer, med stor sannolikhet, även den lagstiftningen strida mot samma regleringar.²⁴⁷ Datalagringsdirektivet var ett minimidirektiv och därför behöver bara de delar ändras som är oförenliga med EU-rätten.²⁴⁸

4.7 Heckscher-utredningen

I samband med att datalagringsdirektivet ogiltigförklarades tillsattes en utredning för att analysera vad ogiltigförklarandet hade för konsekvenser för svensk lagstiftning och hur de regler Sverige infört till följd av direktivet förhöll sig till rätten till respekt för privatlivet och skyddet för personuppgifter.

²⁴² C-293/12 och C-594/12, Digital Rights Ireland Ltd. punkt.59.

²⁴³ C-293/12 och C-594/12, Digital Rights Ireland Ltd. punkt 65.

²⁴⁴ Asp 2012, s. 222.

²⁴⁵ Asp 2012, s. 223.

²⁴⁶ Asp 2012, s. 223.

²⁴⁷ Asp 2012, s. 224 med vidare hänvisningar.

²⁴⁸ Frequently Asked Questions: The Data Retention Directive

Utredningen kom fram till att det inte längre förelåg någon skyldighet för medlemsstater att lagra data men att medlemsstaterna får lagra data under förutsättning att det sker i enlighet med datakommunikationsdirektivets (2002/58/EG) föreskrifter och det inte i övrigt strider mot unionsrätten.²⁴⁹ Domen, menade utredarna, kunde inte tolkas som att EU-domstolen presenterat en lista med olika delar som måste vara uppfyllda för att regleringen ska vara proportionerlig, utan att det istället handlar om en samlad bedömning där alla delarna prövats.²⁵⁰

Svensk lagstiftning höll sig inom ramarna för vad som är korrekt ansåg utredarna. Mängden uppgifter som lagras ansågs inte enskilt vara en anledning till att direktivet ogiltigförklarades utan måste ses i kombination med bristen på regler som begränsar tillgången till uppgifterna.²⁵¹ Utredarna menade att trots att lagringen i Sverige var allmän var skyddsreglerna som reglerar myndigheters tillgång till uppgifter noggrant avvägda och precis reglerade.²⁵² Bland annat genom att det görs en förhandskontroll av domstol som bidrar till starka garantier för att uppgifterna lämnas ut i enlighet med de regler som finns.²⁵³ Om regleringen för myndigheters tillgång till uppgifter är ordentlig kan inte bristen på koppling till brottslighet av lagrad data ensamt innebära att lagringen är oproportionerligt.²⁵⁴ Sverige har således klara regler som leder till att effektiv kontroll av myndigheters tillgång till uppgifter sker på förundersökningsstadiet.²⁵⁵ Angående lagringens generalitet som kritiserats i domen, menade utredarna att en annorlunda reglering, med gallring på förhand, skulle äventyra många viktiga uppgifter.

Intrånget i den personliga integriteten ska begränsas till vad som är strikt nödvändigt. Om vissa uppgifter som begärs ut är nödvändiga för att ett brott ens ska kunna utredas torde intrånget i personliga integriteten normalt vara proportionerligt.²⁵⁶

4.8 Avslutande reflektioner

Införandet av datalagringsdirektivet visar på en helomvändning då lagstiftaren, som tidigare värnat den personliga integriteten, prioriterar ett annat intresse framför integriteten och anser därigenom att rätten att inskränka den personliga integriteten är godtagbar vid en balansering mot det andra intresset.²⁵⁷ Ändringen från förbudet att lagra uppgifter förutom för vissa föreskriva ändamål till att tvingas lagra uppgifter, för

²⁴⁹ DS 2014:23 s. 46.

²⁵⁰ DS 2014:23 s. 47 och 98f.

²⁵¹ DS 2014:23 s. 54.

²⁵² DS 2014:23 s. 54.

²⁵³ DS 2014:23 s. 60.

²⁵⁴ DS 2014:23 s. 54f.

²⁵⁵ DS 2014:23 s. 78.

²⁵⁶ DS 2014:23 s. 68.

²⁵⁷ Bernal 2014, s. 97.

teleoperatörer, kom inte många år efter att förbudet infördes.²⁵⁸ Lagstiftaren har gått från att skydda data från insamling som handlar om att minska mängden data som samlas in och lagras till datainsamling som handlar om att öka mängden data som samlas in.²⁵⁹

Datalagringsdirektivet och lagringen av data generellt sett förblir kontroversiellt, bland annat då lagrad data kan användas för att kartlägga individer.²⁶⁰ Att samla in och lagra stora mängder data är relativt billigt och enkelt och det är vidare lätt och går fort att söka i data. Informationen som samlats in kan således utifrån några få sökkriterier sorteras och organiseras.²⁶¹ Oavsett var och hur data finns lagrad så är den sårbar varför någon form av datamineraliserings-princip är önskvärt att sträva efter.²⁶² Det bör även vara så att den som lagrar måste motivera varför data lagras och inte den vars data som lagras som måste motivera varför data inte bör lagras.²⁶³ Trots att man måste bekämpa brott kan en sådan viktig sak inte motivera hur omfattande kränkningar som helst, i synnerhet inte på personer som inte är misstänkta för brott.²⁶⁴ Som Abrahamsson tar upp, alla som är intresserade och insatta ställer sig nog bakom en tolkning att integritetsbegränsade inslagen varken bör vara fler eller gå mer långtgående än nödvändigt för att uppnå angelägna ändamål.²⁶⁵

²⁵⁸ Axberg 2009, s. 478f.

²⁵⁹ Bernal 2014, s. 101.

²⁶⁰ Andersson i Karnov nätupplaga, SFS (2003:389), kommentar 281.

²⁶¹ Edwards 2008, s. 448f.

²⁶² Bernal 2014, s. 177.

²⁶³ Bernal 2014, s. 177.

²⁶⁴ Abrahamsson 2009 s. 424.

²⁶⁵ Abrahamsson 2009 s. 427.

5 Personlig integritet

Personlig integritet kan sägas vara ett samlingsbegrepp för alla olika delar som ska skyddas. Någon precisering om vad som ska skyddas inom ramen för personlig integritet finns inte reglerat någonstans utan skyddet omfattar en mängd åtgärder och företeelser.²⁶⁶ Att begreppet inte har en uttömmande och entydig definition uppfattas som positivt och många argumenterar för att det inte passar att precisera begreppet.²⁶⁷

Det har ansetts att begreppet måste vara dynamiskt för att inte enbart kunna anpassa sig efter omständigheterna i specifika fall utan även kunna anpassa sig till generella trender som genomsyrar samhället.²⁶⁸ Ett fixerat begrepp riskerar att bli omodernt väldigt fort och även tappa förmågan att kunna relatera till nya situationer.²⁶⁹ I samband med grundlagsutredningen diskuterades huruvida begreppet skulle ges en fast betydelse i Sverige. (läs mer i avsnitt 5.1).

En annan aspekt av begreppet är huruvida personlig integritet är en objektiv uppfattning och viktig för alla personer på samma sätt, eller om det snarare handlar om en subjektiv uppfattning.²⁷⁰ En subjektiv uppfattning kan medföra svårigheter när det kommer till att balansera den personliga integriteten mot andra värderingar som säkerhet och brott.²⁷¹

Såväl informationsföreläggandet som datalagringen och hantering av personuppgifter gränsar mot skyddet för den personliga integriteten. Avvägningen mot den personliga integriteten är ofta svårbedömd och vad som ska skyddas och under vilka förutsättningar ändras.

Den personliga integriteten skyddas av såväl svensk grundlag som EU-rätten och Europakonventionen.

5.1 Regleringen i Sverige

I svensk grundlag kapitel 1 2 § 4 st. i regeringsform (1974:152) (RF), föreskrivs ett målsättningsstadgande att det allmänna ska värna den enskildes privat- och familjeliv. Av kapitel 2 6 § RF framgår att medborgare är, gentemot det allmänna, skyddade mot husrannsakan, kroppsvisitation, påtvingat kroppsligt ingrepp och liknande intrång, samt mot undersökning av brev eller annan förtrolig försändelse och mot hemlig avlyssning eller upptagning telefonsamtal eller annat förtroligt meddelande.

²⁶⁶ SOU 2008:3 s. 72.

²⁶⁷ Svantesson och Greenstein 2013, s. 41.

²⁶⁸ Svantesson och Greenstein 2013, s. 41..

²⁶⁹ Bernal, Paul 2014, s. 33.

²⁷⁰ Edwards i Edwards och Waelde, 2008, s. 443.

²⁷¹ Edwards i Edwards och Waelde 2008, s. 443.

År 2010 stärktes den personliga integriteten i RF.²⁷² Integritetskommittén hade tidigare riktat kritik mot hur statsmakten hanterat integritetsskyddet i lagstiftningen och framförallt att personliga integriteten fått för lite uppmärksamhet.²⁷³ Detta påpekades även i delbetänkandet SOU 2007:22 där det framhölls integritetsaspekterna inte fått tillräckligt stor uppmärksamhet när lagstiftning arbetats fram.²⁷⁴

Med bakgrund i att datalagringsdirektivet, 2006/24/EG, skulle införas som skulle innebära lagring av stora mängder ytterst integritetskänsliga uppgifter ansåg man att skyddet skulle utvidgas till att omfatta skydd mot kartläggning av enskilda som skulle kunna ske med de lagrade uppgifterna.²⁷⁵ Behovet av ett starkt skydd, ansåg utredarna, uppkommer än mer i och med den ökade datoriseringen i samhället. Inte minst mängden insamlad data var en av de saker som ansågs ha stor betydelse.²⁷⁶

Genom grundlagsförändringen infördes ett andra stycke i kapitel 2 6 § RF som stadgar ett skydd även i andra fall av intrång, om det sker i hemlighet eller utan samtycke och det i betydande mån innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden.²⁷⁷ Övervakning och kartläggning bedöms utifrån vilken effekt en åtgärd har och inte vad dess syfte är.²⁷⁸

När bedömning görs om en åtgärd ska anses utgöra betydande intrång ska omfattningen av åtgärden och arten av det intrång åtgärden innebär beaktas.²⁷⁹ Bestämmelsen omfattar endast intrång vars intensitet eller omfattning innebär betydande ingrepp i den privata sfären. Hänsyn tas även till uppgifterna, exempelvis om de är av integritetskänslig natur.²⁸⁰

I grundlagsutredningen diskuterades huruvida begreppet personlig integritet skulle fixeras med en allmängiltig definition men man kom fram till att det inte var nödvändigt och att det ändå skulle vara möjligt att bedöma vilka intressen som skulle ha ett sådant skyddsintresse att de borde omfattas av ett särskilt starkt skydd mot omotiverade ingrepp.²⁸¹ Vidare ansåg utredningen att utformningen borde vara generell och inte hänvisa till något specifikt tekniskt förfarande.²⁸²

²⁷² Genom prop. 2009/10:80 En reformerad grundlag

²⁷³ Abrahamsson 2009, s. 421.

²⁷⁴ SOU 2008:7 s. 37.

²⁷⁵ SOU 2008:3 s. 18f.

²⁷⁶ SOU 2008:3 s. 109.

²⁷⁷ Prop. 2009/10:80 s. 182ff.

²⁷⁸ Jermsten i Karnov nätupplaga, SFS 1974:152, kommentar nr 28; Hirschfeldt och Eka 2012, s. 81.

²⁷⁹ Jermsten i Karnov nätupplaga, SFS 1974:152, kommentar nr 28.

²⁸⁰ Jermsten i Karnov nätupplaga, SFS 1974:152, kommentar nr 28.

²⁸¹ Holmberg 2013, s. 116; Prop. 2009/10:80 s. 175.

²⁸² Holmberg 2013, s. 116; Prop. 2009/10:80 s. 177.

Rätten till personlig integritet är inte absolut och kan begränsas genom lag, 2 kapitlet 20 § 1 st. 2 punkten RF. Begränsningar får endast göras för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. En begränsning får inte vara mer långtgående än att den tillgodoser ändamålet som föranlett den och inte heller gå så långt att den hotar den fria åsiktsbildningen enligt 2 kap 21 § RF.

5.2 Skyddet för personlig integritet i EU

Privat- och familjeliv samt personuppgifter skyddas av artiklarna 7 och 8 i EU-stadgan, avdelning II, Friheter. Artikel 7 innefattar ett övergripande skydd för privat- och familjeliv medan artikel 8 innefattar ett specifikt skydd för personuppgifter.

5.2.1 Skydd för privat- och familjeliv

Artikel 7 stadgar rätt till respekt för privat- och familjeliv, bostad och kommunikationer för var och en. Konceptet privatliv kan sägas täcka en persons fysiska, psykologiska och moraliska aspekter av personlig integritet, identitet och självbestämmande.²⁸³

Skyddet är detsamma som i artikel 8, Europakonventionen med undantag att ordet korrespondens i Europakonventionen bytts ut mot ordet kommunikationer för att vara mer passande i tiden.²⁸⁴ Förhållandet mellan Europakonventionen och EU-stadgan regleras i artikel 52(3) EU-stadgan. Där föreskrivs det att det skydd EU-stadgan ger ska vara densamma och lika långtgående som skyddet i Europakonventionen. Ett mer omfattande skydd får däremot föreskrivas.²⁸⁵

5.2.1.1 Inskränkningar

I artikel 7 föreskrivs det inte några undantag, vilket skiljer sig från både regleringen i RF och Europakonventionen (som behandlas nedan). Däremot ska artikeln läsas tillsammans med artikel 52(1) i stadgan.

Som nämnts ovan måste begränsningar som inskränker rättigheter och skyldigheter som erkänns av stadgan vara föreskrivna i lag och vara förenliga med det väsentliga innehållet i fri- och rättigheterna. Begränsningar får bara göras om de är nödvändiga och svarar mot mål av allmänt samhällsintresse som unionen erkänt eller om de görs för att skydda andra människors fri- och rättigheter, detta i enlighet med proportionalitetsprincipen.²⁸⁶ Proportionalitetsprincipen, som utgör en konstitutionell princip, ska styra över unionens befogenheter, vilket innebär att en balans måste uppnås mellan mål och medel.²⁸⁷

²⁸³ Vested-Hansen i Peers 2014, s.156; jfr van Dijk 2006, s. 665.

²⁸⁴ Vested-Hansen i Peers 2014, s. 153.

²⁸⁵ Hettne 2011, s. 149.

²⁸⁶ Vested-Hansen i Peers 2014, s. 179.

²⁸⁷ Bernitz 2014 s. 43 och 157f.

Som nämnts ovan ska rättigheterna i artikel 7 ha samma räckvidd och innebörd som motsvarande regler i Europakonventionen. Således får rättigheterna i artikel 7 i stadgan begränsas i den omfattning som begränsningar tillåts i enligt artikel 8 i Europakonventionen.²⁸⁸

5.2.2 Skydd för personuppgifter

Det specifika skyddet för personuppgifter återfinns i artikel 8 i EU-stadgan.²⁸⁹ Artikelns stadgar att var och en åtnjuter ett skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne, 8 (1) och att uppgifterna bara får behandlas lagenligt och för bestämda ändamål, och att det endera krävs samtycke eller någon annan laglig och legitim grund, 8 (2).

Även artikel 8 i EU-stadgan är baserad på artikel 8 i Europakonventionen och måste således tolkas på ett sätt som är förenligt med artikel 7 i stadgan.²⁹⁰ EU-domstolen har även uttalat att artikel 8 och artikel 7 i stadgan är nära sammankopplade och att behandling av personuppgifter rör all information som relaterar, eller kan relatera till, en identifierad eller identifierbar individ och att begränsningar som införs måste överensstämma med artikel 8 i Europakonventionen.²⁹¹

Regleringen baseras även på dataskyddsdirektivet, 95/46/EG.²⁹² Den är även baserad på artikel 286 i EG-fördraget, numera artikel 16 fördraget om EU:s funktionssätt (FEUF) och artikel 39 i fördraget om Europeiska unionen (FEU). Artiklarna föreskriver rätt till skydd av personuppgifter för var och en.

5.3 Skyddet i Europakonventionen

Sedan år 1995 kompletteras och stärks det svenska skyddet av Europakonventionen som gäller som svensk lag. Vidare gäller konventionen som allmän rättsprincip som ska iakttas i EU.²⁹³ I Europakonventionen är det framförallt artikel 8 som reglerar den personliga integriteten.

Artikelns stadgar att var och en har rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, hem och korrespondens.²⁹⁴ Innebörden av artikeln är att man har en rätt att bli lämnad i fred i den privata sfären.

²⁸⁸ Vested-Hansen i Peers 2014, s. 153

²⁸⁹ Svantesson och Greenstein 2013, s. 65.

²⁹⁰ Vested-Hansen i Peers 2014, s. 177.

²⁹¹ Vested-Hansen i Peers 2014s .177 och 223; Se även C-92/09 och C-93/09 Volker und Markus Schecke och Eifert punkt. 52.

²⁹² Kraneborg i Peers 2014,s. 223.

²⁹³ Bernitz 2014, s. 150.

²⁹⁴ Danelius 2012, s. 346f.

Europakonventionen reglerar medlemsstater såtillvida att nationella domstolar och myndigheter måste iaktta konventionen i sin rättstillämpning.²⁹⁵

5.3.1 Inskränkningar

Likt skyddet i RF är inte heller artikel 8 absolut och får inskränkas under vissa förutsättningar. De krav som måste vara uppfyllda framgår av artikelns andra stycke. En inskränkning kräver stöd i lag samt att det är nödvändigt i ett demokratiskt samhälle med hänvisning till vissa ändamål som finns närmre angivna, exempelvis bekämpning av brott och skydd för andra personers fri- och rättigheter.²⁹⁶ Vidare måste det finnas ett angeläget samhällseligt behov av att inskränka den personliga integriteten.

Även Europadomstolen tar fasta på proportionalitetsprincipen när de gör sin bedömning om personliga integriteten ska inskränkas. Principen är en väl utarbetad princip som tydliggör kravet på att en inskränkning måste vara proportionerlig i förhållande till det syfte som ämnas uppnås. Genom principen tar domstolen alla relevanta intressen och omständigheter i beaktning och balanserar dem mot varandra. Ju mer långtgående en inskränkning är, eller ju viktigare intresse som inskränkts, desto viktigare måste intresset som ska tillgodoses vara.²⁹⁷ Det krävs således ett tydligt behov av en inskränkning. Ett sista krav som ställs är att undantaget måste vara så pass tydligt att inskränkningen är förutsägbar.²⁹⁸

5.4 Skydd för personuppgifter

En specifik del av skyddet för den personliga integriteten rör skyddet för personuppgifter. Som redogjorts för ovan ger både Unionsrätten, genom artikel 8 och dataskyddsdirektivet och svensk lagstiftning genom PUL ett specifikt skydd för personuppgifter.

Enligt dataskyddsdirektivet, artikel 2, är varje upplysning som avser en identifierad eller identifierbar fysisk person personuppgifter. Personuppgifter måste relatera till eller röra en levande person och måste underlätta identifieringen av en sådan person.²⁹⁹ En liknande reglering återfinns i 3 § PUL, där det framgår att personuppgifter är all slags information som direkt eller indirekt kan hänföras till en fysisk person som är i livet.

När dataskyddsdirektivet infördes var grundtanken att skydda enskildas fundamentala fri- och rättigheter, särskilt rätten till integritet, när det gällde

²⁹⁵ Bernitz 2014, s. 149.

²⁹⁶ Olsson 2009, s. 463.

²⁹⁷ van Dijk 2006 s. 747.

²⁹⁸ Prop. 2008/09:67 s- 136..

²⁹⁹ Bygrave 2002, s. 42.

hantering av personuppgifter. Reglerna utformades därför för att kunna appliceras på situationer där individers rättigheter kunde riskeras och vara i behov av skydd.³⁰⁰ Detta kan bland annat utläsas av att direktivet hänvisar även till ”any information”. En sådan reglering kan tolkas som att lagstiftarens avsikt var att ge begreppet personuppgifter ett brett tillämpningsområde.³⁰¹

Article 29 Working Party har uttalat att personuppgifter även kan vara sådant som traditionellt inte klassas som uppgifter, men som ändå genom behandling kan riskera att göra seriösa intrång i personliga integriteten. Det kan röra sig om en internetanvändares webb-trafik som samlas in av en reklamare eller sökord som samlas in av sökmotor.³⁰²

För det här arbetet är det av stor vikt att utröna huruvida IP-adresser är sådana personuppgifter som ska omfattas av skydd. Anledningen är att det är just IP-adresser som är i fokus vid utlämnade av information i samband med ett informationsföreläggande eftersom IP-adresser är nyckeln till att kunna identifiera och åtala intrång i immaterialrätter online.³⁰³

5.4.1 IP-adresser

En IP-adress är en sifferkombination som tilldelas en viss dator vid ett visst tillfälle och kan således kopplas till en specifik dator under en specifik tid.³⁰⁴ IP-adressen hänför sig till en internetuppkoppling och kan således sägas syfta till att identifiera abonnenten.³⁰⁵

Det råder delade meningar om IP-adresser är personuppgifter. Ett argument emot är att IP-adressen bara kan kopplas till en dator och inte till en individ.³⁰⁶ Problem kan uppstå om flera personer delar på ett abonnemang i ett hushåll och den som begått ett intrång är en annan än den som står på abonnemanget. Vidare ändras en IP-adress vid varje anslutning till internet om de är dynamiska. Ytterligare ett argument är att IP-adresser måste kopplas ihop med andra uppgifter för att kunna bli personuppgifter.³⁰⁷

Samtidigt, som nämnts ovan, var lagstiftarens avsikt redan vid införandet av dataskyddsdirektivet att göra begreppet personuppgifter omfattande. En bred definition, förklarade kommissionen, skulle innebära att all information som kan härledas till en individ kunde träffas av begreppet.³⁰⁸

³⁰⁰ Art. 29 WP, WP 136, opinion 4/2007, s. 25.

³⁰¹ Art. 29 WP, WP 136, opinion 4/2007, s. 6.

³⁰² Art. 29 WP, WP 136, opinion 4/2007, s. 5.

³⁰³ Moyny 2011, s. 352.

³⁰⁴ Edwards 2008, s. 458.

³⁰⁵ DS 2014:23 s. 59; jfr prop. 2011/12:55 s. 101.

³⁰⁶ Edwards 2008, s. 458.

³⁰⁷ Moyny 2011, s. 355.

³⁰⁸ Art. 29 WP, WP 136, opinion 4/2007, s. 4; jfr även COM (90) 314 final, s. 19.

WP 29 har även, med hänvisning till skäl 26 i ingressen till dataskyddsdirektivet, yttrat att vid avgörandet om en person är identifierbar så måste alla rimliga medel som kan användas för att identifiera personen beaktas. Vid bedömningen ska man utgå från ledande teknologi när uppgifter behandlas och även ta i beaktande vilken teknik som kan komma att utvecklas under den tiden aktuell data kommer vara lagrad och behandlas.³⁰⁹

När det gäller identifiering av en abonnent bakom en IP-adress har det uttalats att internetleverantörer, med relativt enkla medel, kan identifiera en abonnent till vilken leverantören delat ut en IP-adress. Detta då leverantörer normalt för en logg över datum, tid, varaktighet och utdelad adress.³¹⁰ År 2008 gick WP 29 ut och ansåg att alla IP-adresser skulle räknas som personuppgifter för säkerhets skull.³¹¹

För Sveriges del har frågan prövats och kKammarrätten fastställde i mål nr 285-07, Stockholm dom 2007-06-08, att IP-adresser ska klassas som personuppgifter. Kammarrätten hänvisade till PUL 3 § och framhävde att IP-adresser kan kopplas till en fysisk person, bland annat genom att en internetleverantör kan identifiera en person bakom abonnemanget och att det oftast är fysiska personer som är abonnemangsinnehavare, vilket kammarrätten bedömde som tillräckligt.³¹²

Som ovan nämnts går det att argumentera åt båda hållen, men enligt nu gällande rätt är utgångspunkten att IP-adresser är personuppgifter och omfattas av direktiv 96/46/EG.³¹³ En anledning till att denna extensiva tolkning ska göras är just att direktivet utformades brett för att undvika att uppgifter som bör skyddas inte träffas av direktivet.³¹⁴

³⁰⁹ Art. 29 WP, WP 136, opinion 4/2007, s. 17.

³¹⁰ Art. 29 WP, WP 136, opinion 4/2007, s. 16.

³¹¹ Art. 29 WP, WP 148, opinion 1/2008, s. 8.

³¹² Kammarrättens dom 2007-06-08 mål nr 285-07, jfr även Petersson och Reinholdsson 2007 s. 47.

³¹³ Blume 2014, s. 71.

³¹⁴ Blume 2014, s. 71.

6 Sammanfattade reflektioner och slutsatser

Syftet med den här uppsatsen var att analysera informationsföreläggandets förhållande till datalagring och den personliga integriteten och hur förhållandena påverkade effektiviteten av informationsföreläggandet. Då praxis inte är omfattande har det varit svårt att dra precisa slutsatser.

Redan tidigt i arbetet med uppsatsen kunde det konstateras att informationsföreläggandet inte är ett så effektivt instrument mot illegal fildelning som lagstiftaren från början hade hoppats på. Få fall har prövats i Sverige och en anledning som framgår av SOU 2012:51 är att processen är kostsam och krävande. Detta ledde till funderingar som ligger i utkanten av syftet men ändå berör effektiviteten varför jag inledningsvis vill redogöra för dessa funderingar.

6.1 För höga beviskrav i processen

I processerna i de fall jag har tittat på har det ställts höga krav i förhållande till vad som uttalats i förarbetena. Ett av dessa krav är omfattningen av intrånget. I förarbetena till informationsföreläggandet uttalades det att det krävdes viss omfattning av intrång för att ett informationsföreläggande skulle anses proportionerligt i förhållande till den personliga integriteten. Det uttalades att en delad film eller ett musikaliskt verk normalt sett borde vara tillräckligt för att det skulle anses utgöra intrång av viss omfattning. Detta med bakgrund i den stora skada det innebär för upphovsrättsinnehavaren. I förarbetena ansåg man inte att en kopierad (nedladdad) film skulle anses utgöra intrång.

En konsekvens av internets utveckling är att nya effektivare och smidigare tekniker för upp och nedladdning ständigt utvecklas, något som givetvis påverkar spridningen. Genom den dominerande tekniken BitTorrent delar användaren filer samtidigt som de laddas ner. Det betyder att en användare både kopierar för eget bruk samtidigt som spridning sker, Idag borde därför även nedladdning av enstaka filer räknas som viss omfattning.

Det får inte krävas så omfattande intrång att det bara är fildelare vars intrång är så stora att det handlar om kommersiell skala som kan träffas av informationsföreläggandet. Som Riksdagens näringsutskott påpekade under arbetet med att ta fram lagstiftningen var (och är) det stora problemet inte fildelare med kommersiellt syfte utan enskilda intrångsgörare som kopierar filer för eget intresse. Det är därför oturligt att kraven som ställs är så höga. För att göra informationsföreläggandet borde processerna göras snabbare och för att verka avskräckande borde det även vara lättare att få ett

informationsföreläggande även då enskilda individer kopierar filer för eget bruk, om det görs med BitTorrent-tenik.

Teknikens snabba utveckling medför att skyddat material kan spridas snabbt över internet till hela världen. Den tekniska utvecklingens konsekvenser påpekas i såväl ingressen till IPRED-direktivet som i de svenska förarbetena. Det är därför märkligt att så omfattande utredning krävts och även att det ställts höga krav på omfattningen.

Generellt är det tydligt att lagstiftaren inte beaktade internet i tillräckligt stor utsträckning när informationsföreläggandet infördes, vilket även har erkänts av kommissionen i KOM (2010) 779. Givetvis är det svårt för lagstiftaren att sia om framtiden och i det här fallet om vad internets utveckling skulle medföra som påverkade den illegala fildelningen. Samtidigt hade en diskussion om internets dittills snabba utveckling och påverkan på upphovsrätten varit önskvärd. Vad som dock måste påpekas är att tekniker för fildelning kommer utvecklas betydligt snabbare än lagar för att komma åt fildelare.

Ytterligare något som hämmat effektiviteten av informationsföreläggandet är de diskussioner som förts kring slutna grupper och fildelningssidor med inloggningsuppgifter. I Ljudboksfallet exempelvis där hovrätten inte ansåg att tillräcklig bevisning lagts fram om vad som krävdes för att komma åt inloggningsuppgifter på sidan där ljudböckerna delats. Medlemskap och inloggningsuppgifter måste, förutom i mycket få fall, ses som ett sätt att kringgå lagstiftningen snarare än att dela till en slutna krets. Detta tog domstolen fasta på i Swetorrent-målet vilket kan ändra praxis för framtiden.

I de få fall som prövats har upphovsrättsinnehavaren fått rätt, men jag tror att en enklare process hade varit önskvärd för att informationsföreläggandet skulle få den effekt man hoppats på.

Med bakgrund mot ovan nämnda har informationsföreläggandets utformning och process inte varit optimala för att användas i kampen mot illegal fildelning. Som stadgas i direktivet, artikel 3(1), ska åtgärderna inte vara onödigt komplicerade eller kostsamma. De ska även vara effektiva, artikel 3(2), vilket de inte är för att motverka illegal fildelning. En mer omfattande diskussion om effektiviteten förs i slutet av arbetet.

6.2 Problemen med regleringarna om lagring och behandling av uppgifter

Redan inledningsvis framkom det att ett problem som upphovsrättsinnehavare upplevt när ett informationsföreläggande meddelats är att uppgifterna de skulle få ut inte finns lagrade eller redan har raderats. Till följd av detta kom undersökningen också att omfatta en redogörelse för de olika regleringarna kring lagring och utlämnande av uppgifter. Att det

finns uppgifter att få ut är en grundförutsättning för att ett informationsföreläggande ska fungera.

Idén om lagring av och skyddet för uppgifter övergick relativt snabbt från en tanke om minimalism och inte mer än nödvändigt till en extensiv lagring av flera olika uppgifter och för alla människor.

Fram tills att datalagringsdirektivet infördes ansåg man att personuppgifter, inkluderat IP-adresser, inte skulle samlas in i onödan och inte lagras längre än nödvändigt. Personuppgiftsdirektivet kompletterades av datakommunikationsdirektivet vilket stärkte uppfattningen och skyddet till följd av ny teknik. Sammanfattningsvis fick uppgifter inte lagras.

När informationsföreläggandet infördes fanns det alltså ingen lag som reglerade att uppgifter skulle lagras. Att lagstiftaren inte i tillräckligt stor utsträckning beaktade det faktum att nödvändig information inte lagrades till följd av att informationen inte fick lagras är beaktansvärt.

En mer ingående diskussion om förhållandet mellan informationsföreläggandet och lagring samt utlämnande av uppgifter, med bakgrund i att uppgifter inte får lagras hade varit önskvärt. Hela informationsföreläggandet är beroende av att information som begärs ut finns. Det är alltså nödvändigt att leverantörer lagrar informationen för eget behov. Då informationen inte ska lagras längre än nödvändigt förutsätter det att talan om informationsföreläggande väcks i nära anslutning till att ett intrång har begåtts då stor risk annars föreligger för att informationen raderats. Även i de fall då talan väcks i nära anslutning till ett intrång är processen rätt krävande och utdragen varför risk ändå föreligger för att information hinner raderas under processens gång.

En helomvändning skedde genom datalagringsdirektivets införande då plötsligt stora mängder information av olika slag, däribland IP-adresser skulle lagras. I och med datalagringsdirektivet och det svenska införandet i bland annat LEK ändrades konceptet att man skulle undvika lagring till att istället maximera lagringen. I och med att lagringen nu skulle ske fanns de uppgifter som skulle behövas för ett informationsföreläggande lagrade hos leverantörerna.

Men uppgifterna som finns lagrad får inte användas för annat än brottsbekämpande ändamål och de får bara lämnas ut till brottsbekämpande myndigheter. Leverantörerna får inte ens använda uppgifterna för egna behov. Det är inte så att de uppgifterna som lagras till följd av datalagringsdirektivet är annorlunda jämfört med de uppgifter som lagras för leverantörernas egna ändamål. Det enda som skiljer uppgifterna åt är det ursprungliga syftet med lagringen.

Lagstiftaren har även ansett att de lagrade uppgifterna kan lämnas ut till upphovsrättsinnehavare, efter bedömning av domstol, om de hade funnits lagrade utanför datalagringsdirektivets syften. Kontrollen för om

uppgifterna kan lämnas ut är noggrann varför det egentligen inte, mer än syftet, borde föreligga några problem att lämna ut uppgifterna till en upphovsrättsinnehavare.

Det rådande rättsläget, där de uppgifter som behövs för informationsföreläggandet finns lagrade men inte får lämnas ut och de uppgifter som får lämnas ut inte får lagras är givetvis olyckligt och påverkar informationsföreläggandets effektivitet.

Att lagstiftaren på såväl svensk som EU-nivå valt att reglera lagringen på ovannämnda sätt, där samma uppgifter måste lagras två gånger, är intressant med tanke på skäl 13 i datalagringsdirektivet som förskriver att lagring ska ske på ett sådant sätt att dubbel lagring undviks. Eftersom uppgifterna som lagras till följd av datalagringsdirektivet inte får användas ens för leverantörerna själva tvingar man dem att lagra uppgifterna två gånger. Strävan efter att uppgifterna inte ska lagras fler gånger än nödvändigt blir således helt urholkad. Någon kommentar om hur man tänkt i förhållande till skäl 13 framkommer varken i förarbeten eller doktrin. En kommentar hade varit önskvärd då det även känns som ett större intrång i personliga integriteten att uppgifter lagras två gånger.

Om den typ av lagring som nu förekommer även kommer fortgå i framtiden och lagstiftaren vill utveckla informationsföreläggandets effektivitet hade det kunnat vara en idé att undersöka om de uppgifterna som tvångslagras skulle kunna ges ut även till upphovsrättsinnehavare efter noggrann kontroll av exempelvis domstol. Som det ser ut idag, då något direktiv inte längre finns, är det upp till Sverige att själva avgöra om även upphovsrättsinnehavare, som ett undantag, skulle kunna inkluderas i och ta del av informationen.

Trots att information finns lagrad och får lämnas ut i vissa fall och trots att identifiering genom IP-adresser är av yttersta vikt i kampen mot illegal fildelning så måste den personliga integriteten beaktas. Det gäller både i regleringen om vad som får lagras och under vilka förutsättningar samt vad som sedan får lämnas ut till en upphovsrättsinnehavare.

I förhållande till data som lagras har det som nämnts ovan skett en helomvändning från att uppgifter inte fick lagras mer än nödvändigt till att uppgifter måste lagras. I förhållande till den lagringen som sker utanför datalagringsdirektivets ramar anser jag att gränsen mot den personliga integriteten är välavvägd. Lagstiftningen har skapats med beaktande av att personuppgifter kan vara känsliga och varken bör samlas in i onödan eller lagras längre än nödvändigt.

Den tvångslagring som nu sker utgör ett större ingrepp i den personliga integriteten. Trots att det här arbetet bara gäller IP-adresser måste lagringen ses som en helhet. Till följd av ordentliga kontroller och granskningsystem har Sverige ansett att den lagringen som nu sker är laglig trots att all

information om alla inom Sveriges gränser lagras, således mycket information som kan vara mycket integritetskränkande.

Trots de viktiga anledningarna som föranlett lagringen och trots att de uppgifterna man lagrar är ytterst viktiga för brottsbekämpning kan det inte leda till hur stora ingrepp som helst i den personliga integriteten. Den allomfattande lagringen som sker går utöver kravet på att bara sådana uppgifter som är absolut nödvändiga för att uppnå målet ska lagras. Det gäller särskilt de personer vars uppgifter lagras trots att det inte föreligger någon koppling till brott eller någon misstanke om brott.

6.3 Fundamentala rättigheter i konflikt – upphovsrätt och integritet

Som framkommit tillförsäkras, åtminstone på pappret, ett förhållandevis starkt skydd för upphovsrätten. Skyddet för upphovsrätten som en fundamental rättighet genom skyddet för egendom i Europakonventionen, i EU-stadgan och svensk lagstiftning visar att lagstiftaren ansett att det förtjänar ett särskilt skydd. Utvecklingen som sker genom ny lagstiftning och utredningar visar även på en vilja och försök att upprätthålla ett högt skydd.

Samtidigt har arbetet visat att det är problematiskt att skydda upphovsrätter och att de åtgärder man vidtagit inte haft de effekter man önskat. En anledning är att andra fundamentala rättigheter, som också ansetts förtjäna ett särskilt skydd, exempelvis personlig integritet och skyddet för personuppgifter, ställts mot upphovsrätten.

Båda rättigheterna är fundamentala men inte absoluta. Någon reglering om att den ena är viktigare än den andra finns inte. Det finns inte heller någon klar och tydlig gräns mellan dem finns inte och inte heller några tydliga instruktioner för hur de ska balanseras och avvägas mot varandra. Problemet hanterades till viss del av EU-domstolen i bland annat *Promusicae* men domstolen uttalade bara att båda ska tillförsäkras ett skydd och att medlemsstaterna själva ska se till att en korrekt balans finns mellan de båda rättigheterna.

I viss mån har den personliga integriteten fått för mycket uppmärksamhet på så sätt att den nästan används som ett argument mot informationsföreläggandet. För det fall intrång i upphovsrätten sker uppsåtligt är det en handling för vilken böter eller fängelse föreligger. Eftersom båda rättigheterna ska väga lika tungt kan personliga integriteten inte användas som ett argument mot informationsföreläggandet i sak utan får istället rikta in sig på förhållanden i enskilda fall. Rätten till integritet ska

inte kunna användas som ett skydd för att kunna begå intrång över internet.³¹⁵

För att undvika att blanda in brottsbekämpande myndigheter i varje fall av upphovsrättsintrång är det av yttersta vikt att det finns medel som rättighetsinnehavare kan använda sig av själva. Det är även viktigt då rättighetsinnehavares primära intresse kanske inte är att åtala en intrångsgörare utan istället att få stopp på intrånget och bara varna och uppmärksamma en intrångsgörare om de skador ett intrång medför.

Som fastställts av EU-domstolen i de ovan omnämnda målen föreligger det inget tvång för att inom EU införa bestämmelser som möjliggör ger upphovsrättsinnehavare tillgång till uppgifter som leverantörer kan ha lagrade. Däremot kan man inom EU inte strunta i att man har en skyldighet att införa någon typ av regleringar som skyddar immaterialrätten.

Med tanke på att upphovsrätten är en fundamental rätt som en del av skyddet för egendom är det beaktansvärt att det inte finns några medel som är effektiva att ta till för att bekämpa upphovsrättsintrång.

6.4 Avslutande kommentarer

På pappret är informationsföreläggandet ett välavvägt och tydligt verktyg. Det är inte orimligt i förhållandet till den personliga integriteten, utan föreskriver att en tydlig avvägning ska göras. I förarbetena har riktlinjer för avvägningen diskuterats med utgångspunkt i den skada illegal fildelning faktiskt utgör.

När det kommer till informationsföreläggandets effektivitet i praktiken vittnar avsaknaden av fall och ansökningar om brister i utformningen snarare än att det inte finns ett behov av möjligheten att kunna få ut information. Den illegala fildelningen pågår och innebär skada för upphovsrättsinnehavare. Informationsföreläggandet är idag det enda instrumentet att tillgå för att identifiera intrångsgörare och på så sätt kunna utreda intrång utan att blanda in brottsbekämpande myndigheter. Identiteten på intrångsgöraren är avgörande för att kunna vidta andra åtgärder.

Med de olika brister som föreligger idag innebär det att en stor del av de upphovsrätter som ska skyddas inte ges skydd i den utsträckningen de borde. Då upphovsrätten är en fundamental rättighet som man ansett förtjänar särskilt skydd är det olyckligt att de ansträngningar som gjorts från lagstiftarens sida inte gett resultat.

Trots informationsföreläggandets ineffektivitet tror jag inte det är helt uträknat men jag tror visst reformarbete måste ske för att det ska kunna

³¹⁵ Stamatoudi, 2011, s. 231.

fungera som ett effektivt verktyg. Det handlar framförallt om hur regleringen för tillgång till data ska utformas. Ett generellt krav på lagring är en för inskränkande reglering i förhållande till den personliga integriteten.

Ett alternativ är att utveckla användningen av intermistiska förbud och koppla samman dem med viten som är kännbara, så att upphovsrättsinnehavare på ett tidigt stadium kan begära lagring av vissa uppgifter, som kan kopplas till intrång, men utan att de lämnas ut. På så sätt finns det en garanti för att uppgifterna lagras för att senare kunna begäras ut om det skulle behövas. Då lagras bara uppgifter som kan kopplas till ett intrång och uppgifter som inte kopplas till ett intrång finns bara till för leverantörerna. Det blir tydligt för gemene man att upphovsrättsinnehavare får begära att uppgifter man kopplat till ett intrång lagras och det blir även tydligt att upphovsrättsinnehavaren kan begära ut uppgifterna efter beslut av domstol om intrånget anses vara tillräckligt omfattande.

Det är tydligt att reglerna kring datalagring påverkar informationsföreläggandets effektivitet. Det är framförallt problematiskt att uppgifter som behövs finns lagrade men inte får lämnas ut trots att det är upp till domstol att avgöra om det är lämpligt. Den personliga integriteten har inte påverkat effektiviteten i samma utsträckning som reglerna kring datalagring. Även om en avvägning är svår har de fall som hittills presenterats balanserat de fundamentala rättigheterna väl mot varandra.

Sammantaget verkar utformningen av informationsföreläggandet och processen vara mer hämmande för effektiviteten än såväl datalagringen som den personliga integriteten.

Käll- och litteraturförteckning

Offentligt tryck

Sverige

Propositioner

Prop. 2002/03:110	Lag om elektronisk kommunikation, m.m.
Prop. 2004/05:110	Upphovsrätten i informationssamhället – genomförande av direktiv 2001/29/EG, m.m.
Prop. 2008/09:67	Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område – genomförande av direktiv 2004/48/EG
Prop. 2009/10:80	En reformerad grundlag
Prop. 2010/11:46 ändamål –	Lagring av trafikuppgifter för brottsbekämpande genomförande av direktiv 2006/24/EG
Prop. 2011/12:55	De brottsbekämpande myndigheternas tillgång till uppgifter om elektronisk kommunikation

Departementsserier och Statens offentliga utredningar

Ds 2007:29	Musik och film på Internet – hot eller möjlighet?
Ds 2014:23	Datalagring, EU-rätten och svensk rätt
SOU 2005:38 brottsutredningar m.m.	Tillgång till elektronisk kommunikation i
SOU 2007:22 kartläggning och analys	Skyddet för den personliga integriteten –
SOU 2007:76	Lagring av trafikuppgifter för brottsbekämpning
SOU 2008:3 Bedömningar och förslag	Skyddet för den personliga integriteten –
SOU 2008:7	Nya förutsättningar för ekobrottsbekämpning
SOU 2008:125	En reformerad grundlag
SOU 2012:51	Utvärdering av IPRED-lagstiftningen

Direktiv och utskottsbetänkanden m.m.

NU 2008/09:NU11 Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område – genomförande av direktiv 2004/48/EG

EU

COM (90) 314 final Commission communication on the protection of individuals in relation to the processing of personal data in the Community and Information security
SYN 287 and 288, Brussels, 13 September 1990
Tillgänglig på <http://aei.pitt.edu/3768/1/3768.pdf> den 5 januari 2014

KOM (98) 569 Att bekämpa varumärkesförfalskning och pirattillverkning på den inre marknaden oktober 1998

COM (2010) 779 Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European economic and social committee and the committee of the regions
Application of Directive 2004/48/EC of the European Parliament and the Council of 29 April 2004 on the enforcement of intellectual property rights,
Brussels, 22 December, 2010

Article 29 Working Party Opinion 1/2008 on data protection issues related to search engines, 00737/EN, WP 148, 4 april 2008

Article 29 Working Party Opinion 4/2007 on the concept of personal data 01248/07/EN, WP 136, 20 juni 2007

Övrigt

European Commission, Memo, Frequently Asked Questions: The Data Retention Directive
http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-269_en.htm
Senast kontrollerad 6 januari 2015.

Rättsakter

Sverige

Svensk författningssamling 1974:152 Regeringsform

Svensk författningssamling 2003:389 Lag om elektronisk kommunikation

Svensk författningssamling 1998:203 Personuppgiftslag

Svensk författningssamling 1960:729 Lag om upphovsrätt till konstnärliga och litterära verk

EU

Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter

Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationsområdet

Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/58/EG av den 12 juli 2002 om behandling av personuppgifter och integritetsskydd inom sektorn för elektronisk kommunikation

Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter

Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/24/EG av den 15 mars 2006 om lagring av uppgifter som genererats eller behandlats i samband med tillhandahållande av allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster eller allmänna kommunikationsnät och om ändring av direktiv 2002/58/EG

Övriga

Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna

Avtal om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätt. (TRIP:s-avtalet)

Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk

Pariskonventionen för industriellt rättsskydd

Litteratur

- Asp, Petter, *The substantive criminal law competence of the EU*, Stiftelsen Skrifter utgivna av Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet, Stockholm, 2012
- Bernal, Paul, *Internet privacy rights: rights to protect autonomy*, Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom, 2014
- Bernitz, Ulf, *Immaterialrätt och otillbörlig konkurrens: [upphovsrätt, patent, mönster, varumärken, namn, firma, otillbörlig konkurrens]*, 13., omarb. uppl., Jure, Stockholm, 2013
- Bernitz, Ulf & Kjellgren, Anders, *Europarättens grunder*, 5., [omarb. och uppdaterade] uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2014
- Blume, Peter, *Persondataretten i en brydningstid: store og små persondata: persondatarettens grundproblemer*, Jurist- og Økonomforbundet, København, 2014
- Bygrave, Lee A., *Data protection law: approaching its rationale, logic and limits*, Kluwer, The Hague, 2002
- Danelius, Hans, *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis: en kommentar till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna*, 4., [uppdaterade] uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2012
- Dijk, Pieter van (red.), *Theory and practice of the European Convention on Human Rights*, 4. ed., Intersentia, Antwerpen, 2006
- Edwards, Lilian., "Privacy and data protection online: the laws don't work". I: Edwards, Lilian & Waelde, Charlotte (red.), *Law and the Internet: a foundation for electronic commerce*, 3. ed., Hart, Oxford, 2008
- Edwards, Lilian & Waelde, Charlotte (red.), *Law and the Internet: a foundation for electronic commerce*, 3. ed., Hart, Oxford, 2008
- Ekelöf, Per Olof, Edelstam, Henrik & Heuman, Lars, *Rättegång. H. 4, 7.*, omarb. och rev. uppl., Norstedt, Stockholm, 2009
- EU-rättslig metod: teori och genomslag i svensk rättstillämpning*, 2., omarb. uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2011
- Gervais, Daniel., "Intellectual Property and Human Rights: Learning to Live Together". I: Torremans, Paul L. C. (red.), *Intellectual property and human rights: enhanced edition of copyright and human rights*, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, 2008

- Grosse Ruse-Khan, Henning,. (2009), ”Time for a Paradigm Shift? Exploring Maximum Standards in International Intellectual Property Protection”. I: Helfer, Laurence R. (red.), *Intellectual property and human rights*, 2013
- Helfer, Laurence R. (red.), *Intellectual property and human rights*, 2013
- Helfer, Laurence R. & Austin, Graeme W., *Human rights and intellectual property: mapping the global interface*, Cambridge University Press, Cambridge, 2011
- Hirschfeldt, Johan & Eka, Anders, *Regeringsformen: [med kommentarer]*, Karnov Group, Stockholm, 2012
- Holmberg, Erik, *Grundlagarna: regeringsformen, successionsordningen, riksdagsordningen*, 3., [rev.] uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2012
- Jareborg, Nils & Zila, Josef, *Straffrättens påföljdslära*, 4., [bearb. och uppdaterade] uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2014
- Kleineman, Jan.: ”Rättsdogmatisk metod” . I: Korling, Fredric & Zamboni, Mauro (red.), *Juridisk metodlära*, 1. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2013
- Korling, Fredric & Zamboni, Mauro (red.), *Juridisk metodlära*, 1. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2013
- Kranenborg, Herke., ”Article 8 – Protection of Personal Data”. I: Peers, Steve, Hervey, Tamara, Kenner, Jeff & Ward, Angela (red.), *The EU Charter of fundamental rights: a commentary*, Hart Pub Ltd, Oxford, 2014
- Lenaerts, Koen och Gutiérrez-Fons, José Antonio., ” The Place of the Charter in the EU Constitutional Edifice”. I: Peers, Steve, Hervey, Tamara, Kenner, Jeff & Ward, Angela (red.), *The EU Charter of fundamental rights: a commentary*, Hart Pub Ltd, Oxford, 2014
- Lehrberg, Bert, *Praktisk juridisk metod*, 7. [uppdaterade och omarb.] uppl., Iusté, Uppsala, 2014
- Levin, Marianne, *Lärobok i immaterialrätt: upphovsrätt, patenträtt, mönsterrätt, känneteckensrätt i Sverige, EU och internationellt*, 10., [uppdaterade] uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2011
- Olsson, Henry, *Copyright: svensk och internationell upphovsrätt*, 8., omarb. uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2009
- Olsson, Henry, *Upphovsrättslagstiftningen: en kommentar*, 3., [omarb.] uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2009
(Citeras Olsson (Kommentaren) 2009)

- Peczenik, Aleksander, *Vad är rätt?: om demokrati, rättssäkerhet, etik och juridisk argumentation*, 1. uppl., Fritze, Stockholm, 1995
- Peers, Steve, Hervey, Tamara, Kenner, Jeff & Ward, Angela (red.), *The EU Charter of fundamental rights: a commentary*, Hart Pub Ltd, Oxford, 2014
- Petersson, Roger & Reinholdsson, Klas, *Personuppgiftslagen i praktiken*, 4. uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2007
- Rauhofer, Judith,. ”Privacy and Surveillance - RIPA, data retention - Cyber-crime and Internet Security”. I: Edwards, Lilian & Waelde, Charlotte (red.), *Law and the Internet: a foundation for electronic commerce*, 3. ed., Hart, Oxford, 2008
- Reichel, Jane., ”EU-rättslig metod”. I: Korling, Fredric & Zamboni, Mauro (red.), *Juridisk metodlära*, 1. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2013
- Riis, Thomas, *Immaterialret og IT*, Jurist- og Økonomforbundet, København, 2001
- Rosén, Jan, *Medie- och upphovsrätt*, Stockholms universitet, Juridiska fakulteten, Stockholm, 2012
- Savin, Andrej & Trzaskowski (red.), *Research handbook on EU internet law*, Elgar, Cheltenham, 2014
- Stamatoudi, Irimi A. (red.), *Copyright enforcement and the Internet*, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, 2010
- Svantesson, Dan Jerker & Greenstein, Stanley (red.), *Internationalisation of law in the digital information society*, Ex Tuto, København, 2013
- Synodinou, Tatiana-Elena.: ”Copyright law: an ancient history, a contemporary challenge” . I: Savin, Andrej & Trzaskowski (red.), *Research handbook on EU internet law*, Elgar, Cheltenham, 2014
- Torremans, Paul L. C. (red.), *Copyright and human rights: freedom of expression, intellectual property, privacy*, Kluwer Law International, The Hague, 2004
- Torremans, Paul L. C. (red.), *Intellectual property and human rights: enhanced edition of copyright and human rights*, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, 2008
- Vested-Hansen, Jens., ”Article 7 – Respect for Private and Family Life (Private Life, Home and Communications)”. I: Peers, Steve, Hervey, Tamara, Kenner, Jeff & Ward, Angela (red.), *The EU Charter of fundamental rights: a commentary*, Hart Pub Ltd, Oxford, 2014

Vrins, Olivier & Schneider, Marius (red.), *Enforcement of intellectual property rights through border measures: law and practice in the EU*, 2. ed., Oxford University Press, Oxford, 2012

Artiklar

Abrahamsson, Olle, 'Integritetsskydd med eller utan förnuft', *Svensk Juridisk Tidning.*, 2009:4, s.421.

Axberger, Hans-Gunnar, 'Integritetsskydd i perspektiv', *Svensk Juridisk Tidning.*, 2009:4, s. 468.

Larsson, Stefan och Svensson, Måns, : *Compliance or Obscurity? Online Anonymity as a Consequence of Fighting Unauthorized File sharing*, I: Policy & Internet Vol. 2: Iss. 4, Article 4 (2010)
http://www.academia.edu/811063/Compliance_or_Obscurity_Online_Anonymity_as_a_Consequence_of_Fighting_Illegal_File_Sharing
Senast kontrollerad 6 januari 2015.

Moiny, Jean-Philippe, 'Are Internet protocol addresses personal data? The fight against online copyright infringement', *Computer law & Security Review.*, 27 (2011) s. 348-361.

Rosén, Jan, 'Immaterialrätten vägd mot personuppgiftsskyddet', I: *Juridisk tidskrift vid Stockholms universitet.*, 2008/09(20):2, s. 367-372,

Rosén, Jan, 'IPRED, proportionalitet, beviskrav och begreppet överföring till allmänheten – mycket ryms i Högsta domstolens beslut den 21/12 2012 (NJA 2012 s.975) Bonnier Audio m.fl.', I: *NIR. Nordiskt immateriellt rättsskydd.*, (2013):3, s. 343.

Wainikka, Christina, 'För vem behövs upphovsrätten?: debatt', I: *NIR. Nordiskt immateriellt rättsskydd.*, 77(2008):3, s. 293-305,

Westman, Daniel, 'Rättsliga strategier mot upphovsrättsintrång på nätet – en analys', I: *Ny Juridik*, nr. 2, 2012, s. 33-64.

Övrigt

Andersson, Per G., Lag (2003:389) om elektronisk kommunikation, kommentaren: Karnov nätupplaga, Karnov Group Sweden AB
Senast kontrollerad 4 januari 2015.

Jermsten, Henrik., (1974:152) Regeringsform: Karnov nätupplaga, Karnov Group Sweden AB

Senast kontrollerad 5 januari 2015.

Övrigt

Rapporter

Sammanställning av lagstiftning och praxis kring utlämnade av teleuppgifter, 2006-11-28, Post & Telestyrelsen.

http://www.pts.se/upload/Documents/SE/sammanstallning_lagstiftning_teleuppgifter%202006-11-28.pdf

Senast kontrollerad 5 januari 2015

Internetkällor

Findahl, Olle, *Svenskar och Internet: 2013 [Elektronisk resurs]*, .SE (Stiftelsen för Internetinfrastruktur), Stockholm, 2013

<https://www.iis.se/docs/SOI2013.pdf>

Senast kontrollerad 5 januari 2015.

NetNames, (2013) *Sizing the piracy universe*

http://www.cil.cnrs.fr/CIL/IMG/pdf/netnames-sizing_piracy_universe-report-2_5.pdf

Senast kontrollerad 5 januari 2015.

Rättsfallsförteckning

Sverige

NJA 2012 s. 975.

NJA 1998 s. 829.

ÖÄ 6091-09

Kammarrättens dom 2007-06-08 mål nr 285-07

EU-domstolen

Volker und Markus Schecke GbR (C-92/09) och Hartmut Eifert (C-93/09)
mot Land Hessen.

Rättsfallssamlingen 2010 I-11063

Rechnungshof (C-465/00) mot Österreichischer Rundfunk m.fl. och Christa
Neukomm (C-138/01) och Joseph Lauermann (C-139/01) mot
Österreichischer Rundfunk. Dom den 20 maj 2003.

Rättsfallssamlingen I-04989

C-275/06, Productores de Música de España (Promusicae) mot Telefónica
de España SAU.

Rättsfallssamlingen 2008 I-00271.

C-557/07, LSG-Gesellschaft zur Wahrnehmung von Leistungsschutzrechten
GmbH mot Tele2 Telecommunication GmbH.

Rättsfallssamlingen 2009 I-01227

C-461/10, Bonnier Audio AB m.fl. mot Perfect Communication Sweden
AB.

Ännu inte publicerat (endast i den elektroniska rättsfallssamlingen).

Digital Rights Ireland Ltd (C-293/12) mot Minister for Communications,
Marine and Natural Resources m.fl. och Kärntner Landesregierung (C-
594/12) m.fl.

Ännu inte publicerat

Europadomstolen

Anheuser-Busch inc. mot Portugal, appli. No. 73049/01. Dom den 11
januari 2007.